

Is Literature Education Possible in The Museum? Teacher Candidate's Literature Education Experience in Museum

Ferah Burgul Adıgüzel

Gazi University

ABSTRACT

Literature is a discipline and an indispensable tool for understanding life that brings the student together with life, enables him to look at life from a different window, and shows that there may be different possibilities. In the process of literature education, museums establish a connection between life, literature, and the reader by concretizing literature through the objects they exhibit and the stories they tell and bring the reader closer to literature. For this reason, within the scope of the study, it was aimed to evaluate the experiences of Turkish language and literature teacher candidates regarding literature education in museums through application examples for the use of museums in Turkish language and literature education. The research was designed as a qualitative study. The study group consists of sixteen Turkish language and literature teaching students studying at a state university in Ankara. Within the scope of the study, 36 hours of literature education were carried out in six museums. A semi-structured interview form and process evaluation notes were used to collect the data of the study. The experiences of teacher candidates regarding the practices carried out in the museum were evaluated under the headings of awareness, contribution, and criticism. As a result of the study, it was determined that teacher candidates approached literature from a holistic and interdisciplinary perspective, their perceptions that literature education could be carried out in out-of-school learning environments such as museums changed, and their love, interest, curiosity, and awareness about literature increased after the application.

Keywords: Literature, literature education, museum education, literature in the museum

Type: Research

Article History

Received: 07.10.2023

Accepted: 11.11.2023

Published: 11.11.2023

Corresponding Author:

Ferah BURGUL ADIGÜZEL

SCREENED BY

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

World
Heritage
Turkey

Türkiye on the UNESCO
World Heritage List

Suggested Citation

Burgul-Adıgüzel, F. (2023). Is literature education possible in the museum? Teacher candidate's literature education experience in museum. *Journal of International Museum Education*, 5(Special Issue), 108-125. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.1372702>

About The Author

Ferah Burgul Adıgüzel, holds the position of Associate Professor in the Department of Turkish Language and Literature Education at Gazi University's Faculty of Education. Furthermore, as of the year 2019, she has been serving as a Turkish language instructor at the University of Exeter in the United Kingdom, as per the decision of the Intergovernmental Joint Cultural Commission. Her academic interests encompass notably including: creative drama, literary museums, literature education within museum settings, children's literature, storytelling as a pedagogy. E-mail: fburgul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1962-0712>

Müzedede Edebiyat Eğitimi Olur mu? Öğretmen Adaylarının Müzedede Edebiyat Eğitimi Deneyimi

Ferah Burgul Adıgüzel

Gazi Üniversitesi

ÖZ

Edebiyat, öğrenciyi yaşamla buluşturan, onun yaşama farklı bir pencereden bakmasını sağlayan, daha farklı olasılıkların da olabileceğini gösteren bir disiplin ve yaşamı anlamının vazgeçilmez aracıdır. Edebiyatı sadece dersliklerde ve ders kitapları çerçevesinde ele almak, öğrenci, edebiyat ve yaşam arasına bir mesafe koyarak öğrenciyi edebiyattan uzaklaştırmaktadır. Bu nedenle edebiyat, yaşam ve öğrenci arasındaki bağı geliştirip kuvvetlendirecek, hayale, deneye ve keşfe açık, yenilikçi, yaratıcı ve alternatif uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yenilikçi uygulamalardan biri de müzedede eğitimidir. Edebiyat eğitimi sürecinde müzeler, sergilediği nesnelere ve anlattığı hikâyeler aracılığıyla edebiyatı somutlaştırarak yaşam, edebiyat ve okur arasında bağ kurmakta ve okuru edebiyata yaklaştırmaktadır. Bu nedenle çalışma kapsamında Türk dili ve edebiyatı eğitiminde müzelerin kullanımına yönelik uygulama örnekleri üzerinden Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının müzedede edebiyat eğitime ilişkin deneyimlerini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Ankara'da bir devlet üniversitesinde öğrenim görmekte olan on altı Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında altı müzedede, 36 saat edebiyat eğitimi çalışması yapılmıştır. Çalışmanın verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu ve süreç değerlendirme notları kullanılmıştır. Öğretmen adaylarının müzedede gerçekleşen uygulamalara ilişkin deneyimleri farkındalık, katkı ve eleştiri başlıkları altında değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının edebiyatı bütünsel ve disiplinler arası bir bakış açısıyla ele aldıkları, edebiyat eğitiminin müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarında yapılabileceği konusunda algılarının değiştiği, uygulamanın ardından edebiyata ilişkin sevgi, ilgi, merak ve farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle Türk dili ve edebiyatı öğretim programında müzelerin kullanımına ilişkin etkinlik önerilerine ile uygulama örneklerine yer verilmesi ve müzelerdeki eğitim birimleri tarafından Türk dili ve edebiyatı öğretimi kazanımları ile ilişkilendirilmiş öğretim etkinliklerinin hazırlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Edebiyat, edebiyat eğitimi, müze eğitimi, müzedede edebiyat

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi

Gönderim: 07.10.2023

Kabul: 11.11.2023

Yayınlanma: 11.11.2023

Sorumlu Yazar:

Ferah BURGUL ADIGÜZEL

SCREENED BY

Türkiye on the UNESCO
World Heritage List

Önerilen Atıf

Burgul-Adıgüzel, F. (2023). Müzedede edebiyat eğitimi olur mu? Öğretmen adaylarının müzedede edebiyat eğitimi deneyimi. *Uluslararası Müze Eğitimi Dergisi*, 5(Özel Sayı), 108-125. <https://doi.org/10.51637/jimuseumed.1372702>

Yazar Hakkında

Ferah Burgul Adıgüzel, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD öğretim üyesidir. Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla 2019 yılından bu yana Exeter Üniversitesinde (Birleşik Krallık) Türkçe okutmanı olarak görev yapmaktadır. Çalışma alanları; yaratıcı drama, edebiyat müzeleri, müzedede edebiyat eğitimi, çocuk edebiyatı, hikâye anlatıcılığı gibi alanları kapsamaktadır. E-mail: fburgul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-1962-0712>

EXTENDED ABSTRACT

Museums, by concretizing literature and enhancing its memorability, are suitable spaces for literature education due to their ability to reduce the distance between the author, reader, and life, allowing students/readers to perceive literature as a part of life. However, for students to benefit more from museums and to experience this process in the most effective and positive way, it is necessary to plan the museum process well (Orion et al., 1994); to support pre- or post-visit sessions with materials (Anderson, 1994); to confirm students' existing expectations and make children more familiar with the environment (Anderson et al., 1997); and to enable students to discuss their experiences with peers and adults during or after the trip (DeWitt et al., 2010). This necessitates that education in museums should be conducted by teachers or museum staff who are knowledgeable and experienced in this subject. However, according to studies with teachers (Dilli, 2017), teachers acknowledge the positive impact of using informal environments like museums in education, but they struggle to plan such trips and education because the awareness of museums in Turkey is not sufficiently developed, and there is a lack of experience and supporting resources in this regard. They also lack information about field trips, guiding in the pre- and post-trip process (Güler, 2009; Thomas, 2010), and they lack self-efficacy in this area. They are uncertain about how to work in such environments or how to relate them to the curriculum, which causes anxiety (Bozdoğan, 2015). As Carole Henry (2007) stated, the museum experience is not universal; it depends on the visitor's life experiences, expectations, and many factors such as the teacher. The lack of appropriate environment and teaching plans by the teacher can directly affect the success of the process. Therefore, it is important to include the opinions of teacher candidates participating in the application of literature education in museums in the literature. In this context, the research question of the study was determined as 'What are the experiences of Turkish language and literature teacher candidates about literature education in museums?'

Before the implementation process was designed, the museums where the study would be conducted were determined. In the selection of museums, the connection of the exhibited works in the museum to literature was considered. In determining the topics to be discussed in the museums, the commonalities between the exhibited works and the achievements in the Turkish Language and Literature Curriculum were determinative. After determining the museums and topics, lesson plans were prepared. In the preparation of lesson plans, creative drama method and the stages that are fundamental in museum education were used together to prepare lesson plans for each session in a structured way, which includes a. Museum pre-warming/preparation, b. Museum process/animation, and c. Museum post-evaluation. The implementation phase of the study took place within six weeks, with a total duration of thirty-six hours. Six sessions of six hours each were held in six different museums.

The findings obtained from the opinions of teacher candidates about literature education in museums are discussed under the headings of contributions of literature education in museums to teacher candidates, awareness created in teacher candidates, and criticisms regarding literature education in museums. When the opinions of teacher candidates are evaluated, it can be said that literature education in museums has increased their awareness of where and how literature education can be conducted. At the same time, it can be stated that multidimensional studies conducted in different museums have improved teacher candidates' perceptions of literature and allowed them to look at literature from a holistic perspective, establishing its connection with other disciplines, life, and themselves.

From the perspective of personal development, teacher candidates see the process of literature education in museums as a process of cultural enrichment and suggest that it has developed their group work skills and perspectives. In terms of professional development, it can be shown that it has increased their interest in literature, knowledge, and curiosity, as well as the opportunity to get to know authors/poets closely, teaching how literature lessons can be conducted outside the classroom.

Based on the learning experiences of teacher candidates, it can be observed that the processes of teaching literature in the classroom and teaching literature in museums differ significantly in many aspects. What is particularly emphasized by teacher candidates is that literature education in museums concretizes the process, enhances memorability, ensures that the student reaches useful information related to life through activities, and all this process takes place in a fun way. The general view regarding the practices of literature education in museums is that they are beneficial, enjoyable, fun, attention-grabbing, and creative applications that focus on the student. It is also mentioned that the applications are intensive and sometimes exhausting for participants.

In general, it can be stated that the participants particularly liked creative drama activities, followed by riddles, listening activities, and museum creation activities. The fact that none of the participants named an activity they did not like suggests that the activities were well-received. In conclusion, the following recommendations can be made based on the findings of the study:

- Activity suggestions and implementation examples related to the use of museums in the Turkish language and literature education program should be included.
- Planning should be made to give functionality to the educational goals of museums, to use them effectively in language and literature education, and to establish school-university-museum collaborations.
- Activity plans for secondary school language and literature education should be prepared in the educational units of museums.

GİRİŞ

Edebiyat, yazarın içinde yetiştiği çağ ve kültürel değerler bağlamında yaşamı, kendi perspektifinden ve etkili bir biçimde anlatma sanatıdır. Toplumun kendini dil ve estetik kalıplar aracılığıyla ifade etmesi şeklinde beliren edebiyat, yaşamı anlamaya, tanıtmaya ve anlatmaya çalışmaktadır. Harrington'a (2002) göre edebiyat bunu yaşamın dışında ve üstünde yer alarak değil, onunla birlikte bir oluşum gerçekleştirerek ve yaşama eklenerek yapmakta ve böylelikle onu izaha çalışmaktadır. Maurice Blanchot'a (1989, s.17) göre "Edebiyat, her türlü şey hakkında olabilir, imkanları ve potansiyeli sonsuzdur.". Ancak on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısından itibaren "edebiyat" okullarda ve üniversitelerde roman, şiir ve tiyatroyun dahil olduğu imgesel ya da yaratıcı yazının belirli türlerini içeren bir inceleme konusu olarak anlaşılmaya başlanmıştır. Günümüzde ortaöğretim edebiyat dersinin içeriği ise sözlü ve yazılı anlatım unsurları ile edebiyat tarihini içeren geniş bir bağlamı kapsamaktadır.

Peki edebiyatın amacı nedir? Shelley'e (1994) göre edebiyat, "içsel görüşümüzü açık varlığımızın mucizesini gizleyen aşinalık örtüsünü kaldırır ve dünyayı farklı biçimde görmemizi sağlar."(s.8). Edebiyat, okuru yaşamla buluşturan, onun yaşama farklı bir pencereden bakmasını sağlayan, daha başka pencerelerin de olabileceğini gösteren önemli bir adım ve yaşamı anlamının vazgeçilmez aracıdır. Böylelikle, dünyada estetik, zarif ve takdir edilesi olanlarla zalim, haksız, kabul edilemez olanların farklı biçimlerde görülebilmeye de olanak verir. Ayrıca edebî eserler okuru daima açık olandan daha muammalı olana uzanan sorulara sevk ederek onu bağlam hakkında düşünmeye ve sorgulamaya davet eder. Edebiyat, estetik değerlerinin yanı sıra kültürel mirası koruyan, saklayan ve gelecek nesillere aktararak doğrudan ya da dolaylı olarak okurun gelişimine hizmet eden toplumsal bellek kaynaklarıdır. Edebiyat eğitiminin amacı öncelikle öğrenciye nitelikli yazınsal metinler aracılığıyla dilini etkili kullanma yeterliği kazandırmak; ardından onu metinlerde estetik bir biçimde verilen çeşitli yaşam deneyimleri ve kültürel değerlerle karşılaştırarak ona kendini, insanları, hayatı ve kültürü yakından tanıma ve sorgulama olanağı sunmaktır.

Yaşamı sorgulayarak anlamayı amaçlayan; kapsamı, imkânı ve potansiyeli bu denli geniş olan bir disiplini ders kitapları ve dersliklerle sınırlandırmak edebiyatla yaşam ve okur arasındaki mesafeyi artırarak öğrenciyi edebiyattan uzaklaştırmaktadır. Oysa edebiyat, öğrenciye hayale, deneye ve keşfe açık düşünsel bir özgürlük uzamı sunarak onun sıradanın dışında düşünebilme, yaşama başka açılardan bakabilme pratiği kazanmasını amaçlar. Öğrencinin yaşama başka bir açıdan bakabilmesi için öğretim sürecinde de deneye, keşfe açık ve yaşamın içinden yaklaşım, yöntem ve tekniklerin kullanılması gerekmektedir. Temelleri Dewey'in (1938) yaparak ve yaşayarak öğrenme yaklaşımına dayanan müzede öğrenme, deneyim yoluyla öğrenmeyi savunan, sosyal ve etkileşimsel bir süreç olmasından dolayı ekili bir öğrenme yaklaşımıdır. Çünkü insan, sosyal çevredeki etkileşimlerle düşüncelerini ve davranışlarını oluşturup geliştirir. Dewey'e göre (1937) deneyim, insanlar ile onların doğal ve yapay çevrelerinin organik iç içe geçmesidir.

Statik değildir, hem geçmişini hem de geleceği içerir ve her zaman tarihsel olarak konumlanmıştır. Sadece düşünmeyi değil, aynı zamanda hissetmeyi, yapmayı, algılamayı, acı çekmeyi ve dünyada yaşamanın diğer yönlerini de içerir. Dewey, sıradan deneyimin her zaman olduğunu, ancak ara sıra bu deneyimin bir bütünlük, birlik ve tatmin duygusuyla belirginleşen, yükselen bölümleri olduğunu söyler (Jackson, 1998). Latham (2007), sergiler ve nesnelere aracılığıyla müzelerin ziyaretçilere güçlü deneyimler sunduğunu söyler ve bunu esrarengiz deneyimler (İng. numinous experience) olarak adlandırır.

Bir kişinin mevcut deneyimi önceki deneyimleri tarafından şekillendirilir ve mevcut deneyimleri gelecekteki deneyimlerini etkiler: "Her deneyim hem daha önce yaşanmış olanlardan bir şeyler alır hem de bir şekilde daha sonra gelenlerin kalitesini değiştirir." (Dewey 1938, s.35). Dewey, bir deneyimin eğitici bir deneyim olması yani büyümeyle sonuçlanması için süreklilik ve etkileşim kriterlerini karşılaması gerektiğini savunur. Bir deneyim aynı zamanda belirli bir zaman ve yerde konumlanır. Kısaca büyümeyle sonuçlanan deneyim, (1) mevcut deneyim ile geçmiş ve gelecekteki deneyimler arasındaki ilişkiye, (2) kişinin durumunun hem maddi hem de sosyal bağlamına ve (3) bireyin öğrenme durumu/öğrenme durumu/çevre içindeki etkileşimlerine bağlıdır.

Günümüzde müzeler, sanatsal ve kültürel etkileşim aracılığıyla etkili öğretimin gerçekleştiği okul dışı öğrenme mekânlarıdır. Scott (2006, 2009), yetmiş altı müzede eğitim çalışmasını analiz ederek müzelerde eğitimin etkisinin nedenini benzersiz öğrenme deneyimi sunması, kişisel bilgi ve becerileri geliştirmesi, bilgilerin kullanılabilirliğini sağlaması ve eğitim sistemini desteklemesi olarak belirtmiştir. Yapılan araştırmalar (DCMS-Department for Culture, Media and Sport, 2010) müze ve galerilerde gerçekleştirilen çalışmaların, öğrencilerin bilişsel becerilerini ve transfer etme becerilerini geliştirdiğini; müze eğitimlerinin öğrencilerin eleştirel düşünme ve yorumlama becerisini geliştirdiğini (Downey vd., 2007) belirtmiştir. Müzeler ve okullar arasındaki işbirliğine dayalı projelerin öğrencilerin okuma, matematik, yaratıcılık ve sosyal becerilerini artırdığı (Ofsted, 2006); görsel sanat eserleri ve metinleri yorumlama ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir (Dowey vd., 2007; Luke vd., 2007). Genel olarak müzelerde yapılan etkinliklerin bilişsel beceri, akademik başarı, ilgi ve öğrenilenlerin kalıcılığının artmasını sağladığı görülmektedir (Bozdoğan, 2007; Yoon vd., 2012). Barry (2012) öğretmen adaylarıyla müzede gerçekleştirdiği çalışmanın, katılımcıların içeriği öğretim programıyla bütünleştirme yollarını anlamasını kolaylaştırdığını, ek araç ve kaynaklar geliştirmesine yardım ettiğini, kutunun dışında düşünme pratiği sağladığını; çoklu öğrenme tercihleri sunduğu ve sınıftan çıkma fırsatı sağladığını belirtmektedir.

Edebiyat eğitimi açısından değerlendirildiğinde müzeler; bireylere görseller, nesnelere ve öyküler yoluyla anlam oluşturmaları için alan sağlayan mekânlardır (Kaschak, 2014). Etkili hikâyeler yazılı kelimelerle anlatılabilir, ancak bir hikâyeyi dokunarak, seslendirerek ve görerek anlatmak, öğrencileri hikâyeyi çeşitli şekillerde deneyimlemesini bir hikâyeye ile daha fazla bağlantı kurmasını sağlar. Bu durum, pasif okuyucu rolüyle

sınırlı kalan öğrencinin, müzenin içerisinde hem grupla hem de objelerle etkileşime girerek daha özgür ve aktif bir rol üstlenmesini, öğrendiklerini yaşamına aktarmasını kolaylaştırır (Burgul Adıgüzel, 2017). Ayrıca müzeler, resimlerin, çizimlerin, günlük alıntılarının, kitapların, kişisel nesnelerin, video enstalasyonlarının ve yazarın eserlerinden alıntılarının yaratıcı ve işlevsel kullanımının ziyaretçileri tüm duyularıyla keşfetme ve öğrenme sürecine dâhil ettiği mekânlardır. Bu nedenle müzeler okura kişisel arka planları doğrultusunda kişisel bir deneyim imkânı sunarak öğretimi bireyselleştirmekte ve yazarla özel bir bağ kurmasını sağlamaktadır. Böylelikle öğrencide var olan dil ve edebiyat bilgisi, müzelerde sergilenen objelerle birleştirilerek somutlaşır ve yaşantıya aktarılır. Naggy (2020), üniversite öğrencileri ile yaptığı bir çalışmanın ardından, etkileşimli müzeler ve sergilenen otantik materyaller aracılığıyla yazar ile okuyucu arasındaki perdenin kalktığını ve okurun bundan olumlu yönde etkilendiğini belirtir. Müzeler, mevcut kanonlara meydan okuyabilmesi ve ziyaretçilerin kişisel deneyimlerinden yararlanarak birçok perspektiften yazarı keşfedebilmelerini sağlaması, öğrenmeyi deneyimsel ve ilgi çekici hâle getirmesi açısından da önemli görmektedir. Nagy (2020), dil öğretimi açısından ise gerçek yaşam etkileşimleri ve diyalog kurma olanağı yarattığı için müzelerin öğrencinin dil gelişimini desteklemesi açısından sınıftan önemli ölçüde farklı olduğunu belirtir. Örneğin bilim merkezi gibi okul dışı öğrenme ortamlarının öğrencilerin gerçek yaşamla etkileşim içerisine girmelerini sağlamasından dolayı okuma motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği (Guthrie vd., 2000), sanat müzelerine gitmenin öğrencilerin yazma becerilerini geliştirdiği (Desantis, 2009) görülür. Müzede sergilemek için bir nesne seçmek, onun etiketini yazmak, tasarım yapmak ve bir müze oluşturmak gibi etkinliklere katılan öğrenciler, etiketlerin yazılması ya da sergi kataloğunun oluşturulması gibi konularda dil becerilerine gereksinim duyduklarından dolayı (Cox- Luke, 2007; Petersen vd., 1999) ve bu etkinliklerin gerçek yaşamın içinden etkinlikler olması nedeniyle, öğrencilerin hem yazma hem de okuma becerilerinin gelişimine katkıda bulunduğu; onların kısa ve kurgusal olmayan metinleri okuyabilme ve yazabilme becerilerinin gelişimine olanak sağlandığı belirtilmektedir (Harvey, 2002).

Müzeler, edebiyatı somutlaştırarak akılda kalıcılığı artırması; yazar, okur ve yaşam arasındaki mesafeyi kaldırarak öğrencinin/okurun edebiyatı yaşamın bir parçası olarak görmesini sağlaması nedeniyle edebiyat eğitimine elverişli mekânlardır. Ancak öğrencilerin müzelerden daha fazla yararlanmaları ve bu süreci en etkili ve olumlu şekilde deneyimleyebilmesi için müze sürecinin iyi planlanması (Orion vd., 1994); ziyaret öncesi veya sonrası oturumların materyallerle desteklenmesi (Anderson, 1994), öğrencilerin mevcut beklentilerinin doğrulanması ve çocukların ortama daha aşına olması (Anderson vd., 1997) ve gezi sırasında ya da sonrasında akranları ve yetişkinlerle deneyimlerini tartışabilmeleri (DeWitt vd., 2010) gerekmektedir. Bu durum, müzelerde gerçekleştirilen eğitimlerin, bu konu hakkında bilgi ve tecrübe sahibi olan öğretmen ya da müze görevlileri ile yürütülmesini gerekli kılmaktadır. Ancak öğretmenlerle yapılan çalışmalara göre (Dilli, 2017) öğretmenlerin müze gibi informal ortamların eğitim

içerisinde kullanılmasının olumlu etkisini fark ettikleri ancak bu tür gezi ve eğitimleri planlamakta zorlandıkları çünkü Türkiye’de müze bilincinin yeterince gelişmediğini ve bu konuda yeterli deneyim ve yardımcı kaynaklarının olmadığı; alan gezileri, gezi öncesi ve gezi sürecine rehberlik yapma konusunda yeterli bilgilerinin olmadığı (Güler, 2009; Thomas, 2010) ve bu konuda özyeterliğe sahip olmadıkları, bu tür ortamlarda nasıl çalışacaklarını ya da öğretim programları ile nasıl ilişkilendireceklerini bilmediklerini ve bu konuda kaygılandıklarını (Bozdoğan, 2015) belirtmiştir. Carole Henry'nin (2007) belirttiği gibi müze deneyimi evrensel değildir, ziyaretçinin yaşam deneyimleri, beklentileri ve öğretmenin gibi birçok faktöre bağlıdır. Öğretmen tarafından uygun ortamın ve öğretim planının hazırlanmaması sürecin başarısını doğrudan etkileyecektir. Bu nedenle müzede edebiyat eğitimine uygulamasına katılan öğretmen adaylarının görüşlerine yer verilmesi alan yazın açısından önemli görülmektedir. Bu kapsamda çalışmanın araştırma sorusu “Türk dili ve edebiyatı öğretmen adaylarının müzede edebiyat eğitimine ilişkin deneyimleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarıyla müzede edebiyat eğitimi yaklaşımına ilişkin deneyimlerini inceleyen bu çalışma, nitel araştırma metodolojisinin desenlerinden biri olan durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Durum çalışması, araştırmacıyla bir olaya müdahale etmeden o olayı derinlemesine inceleme, anlama ve o olayın birey, katılımcı ya da toplum üzerindeki etkisi ya da ilişkisi konusunda çıkarımlarda bulunma fırsatı sunmaktadır (Saban vd, 2016). Bu doğrultuda müzelerde edebiyat eğitimine ilişkin tasarlanan program durum olarak değerlendirilmiştir. Belirlenen duruma yönelik geliştirilen sürecin güçlü ve zayıf yönlerini betimlemek amaçlanmaktadır. “Durum çalışmasında bireylerin deneyimleri doğrultusunda kendilerini nasıl gördükleri, bağlama göre algıları, duyguları ve bunların altında yatan sebeplerin derinlemesine sorgulanması gerekmektedir.” (Gillham, 2000’den akt. Saban & Ersoy, 2016, s.120). Durum çalışması neden ve nasıl sorularına cevap aramaktadır. Bu nedenle olayın geçtiği bağlamdaki farklı veri kaynaklarına başvurmak gerekmektedir. Çalışma kapsamında katılımcıların müzede edebiyat eğitimine ilişkin görüşleri sözlü, yazılı ya da görsel olarak ifade ettikleri her türlü doküman araştırmanın analiz birimini oluşturmaktadır.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu Ankara’da bulunan bir devlet üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Ana Bilim Dalı’nda öğrenim gören beşi erkek, on biri kadın olmak üzere toplam on altı üçüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt olarak katılımcıların Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği öğrencisi olmaları belirlenmiş ve ilgili devlet üniversitesinin Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD öğrencilerine çalışma duyurusu yapılmıştır. Yapılan çağrı üzerine çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 16 öğretmen adayı çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri; öğretmen adayları ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme ile süreç sonunda çalışmaya ilişkin öğrenci görüşlerini içeren süreç değerlendirme notları aracılığıyla toplanmıştır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu: Görüşme formuna 6 açık uçlu soru yazılmış ve uzman görüşleri (iki ölçme-değerlendirme uzmanı, iki Türk dili ve edebiyatı öğretmeni) doğrultusunda soru sayısı 4'e indirilmiştir. Görüşme soruları, öğretmen adaylarının müzede edebiyat eğitime ilişkin geliştirilen uygulama programına yönelik ayrıntılı bilgi elde etmek amacıyla "ne, neden, nasıl" soruları çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu kapsamda öğretmen adaylarına; gerçekleştirilen çalışmaya ilişkin görüşleri ve bunun nedenleri, sınıfta ve müzede gerçekleştirilen edebiyat öğretimi arasındaki benzerlikler ve farkların ne olduğu ve uygulamaya ilişkin eleştirilerinin neler olduğu ve nedenleri sorulmuştur.

Süreç Değerlendirme Notları: Her oturum sonunda katılımcılardan o gün gerçekleştirilen oturuma ilişkin görüşlerini "Bu oturumda..... fark ettim, anladım, beğendim, beğenmedim, olsa daha iyi olurdu" fiillerini kullanarak betimlemeleri ve sürece ilişkin bir değerlendirme yapmalarını içeren notlardır.

Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri 2019-2020 öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Çalışmanın uygulama aşaması altı hafta içerisinde gerçekleşmiş olup uygulamanın toplam süresi otuz altı saattir. Çalışmaya gönüllü olarak katılan öğretmen adaylarına çalışma amacı ve süreci hakkında daha ayrıntılı bilgi verilmiş ve öğrencilerden toplanan verilerin yalnızca araştırma için kullanılacağı, başka hiçbir kişi ya da kurumla paylaşılmayacağı belirtilerek öğrencilerden izin alınmıştır.

Uygulama süreci tasarlanmadan önce, çalışma yapılacak müzeler belirlenmiştir. Müzelerin seçiminde müzede sergilenen eserlerin edebiyat ile bağlantısı dikkate alınmıştır. Müzelerde ele alınan konuların belirlenmesinde ise sergilenen eserler ve TDE Öğretim Programında yer alan kazanımların ortaklıkları belirleyici olmuştur. Bu doğrultuda çalışma kapsamında Ankara'nın geçmişten günümüze yazınsal gelişiminin göstergeleri olan somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarının kronolojik bir sırayla işlenmesinin edebiyat eğitimi açısından uygun olduğuna karar verilmiştir. Kronolojik sıralama doğrultusunda çalışma yapılan müzeler ve ele alınan konular aşağıda gösterilmiştir.

Tablo1.

Çalışma yapılan müzeler ve ele alınan konular

	Müzenin Adı	Müzede Ele Alınan Konular
1	Beypazarı Yaşayan Müze	Mitolojide Ankara
2	Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi	Ankara yöresi sözlü kültür unsurları masal, türkü, bilmece, deyim ve atasözlerinin hikâyeleri, ritüeller, motifler

3	Mehmet Akif Müze Evi – Taceddin Dergâhı	Mehmet Akif'in Ankara'ya gelişi ve İstiklal Marşı'nın yazılma süreci
4	Mehmet Akif Müze Kütüphanesi	Mehmet Akif'in yaşamı ve milli mücadeleye etkisi
5	Ulucanlar Cezaevi Müzesi	Ulucanlar'da yatan edebiyatçılar
6	Şair ve Yazar Evi Müzesi	Ankara'da yaşayan ve Ankara hakkında yazan yazar ve şairler.

Müzelerin ve konuların belirlenmesinin ardından ders planları hazırlanmıştır. Ders planlarının hazırlanmasında, yaratıcı drama yöntemi ve müze eğitiminde esas alınan aşamalar bir arada kullanılarak her oturum için a. Müze öncesi/ısınma-hazırlık, b. Müze süreci/canlandırma, c. Müze sonrası/değerlendirme yapılandırmasına uygun ders planları hazırlanmıştır. Oluşturulan programlar bir drama uzmanı, bir Türk dili ve edebiyatı öğretmeni ve bir öğretim programı uzmanından görüş alınarak son şekline getirilmiştir.

Müze Öncesi (Isınma-hazırlık): Müze öncesinde yapılan etkinliklerin amacı, katılımcıları çalışma yapılacak müzeye ve çalışılacak konuya hazırlamaktır. Bu aşamada katılımcıların gidilecek müze ve bu müzede yapılacak çalışma ile ilgili hazırbulunuşluğu arttırılır. Bu bölümde kazanımlara uygun olarak hazırlanan oyunlar ve etkinliklerle katılımcıların bedensel ve zihinsel olarak canlandırmalarla gerçekleştirilecek olan müze eğitimi sürecine hazırlanmaları sağlanmıştır. (Örnek: Müze öncesinde müze ile ilgili şiir yazma, kroki çizme, bilmece çözme vb.)

Müze Süreci (Canlandırma): Müze sürecinde gerçekleşen çalışmaların amacı, öğrencilerin müzede bulunan nesnelere ve nesnelere hareketle müzede anlatılan hikâyeye ilişkin araştırma yapmalarını sağlamak, farkındalıklarını arttırmak ve onları da bu hikâyenin bir parçası haline getirerek sergi ve konuları öğrencinin belleğinde somutlaştırmaktır. (Örnek: Müzede sergilenen nesnelere nasıl oraya geldiğini araştırmak ve canlandırmak, nesnelere yazar arasındaki ilişkiyi anlamak, yazarın o eseri hangi koşulda yazdığını tahmin sorgulamak, yazarın bir gününü canlandırmak vb.)

Müze Sonrası (Değerlendirme): Müze sonrası çalışmaların amacı, katılımcının müzede gördüğü, incelediği nesnelere aracılığıyla öğrendiklerini kendi yaşantısı ile birleştirmesi ve yapılan çalışmalarla süreç hakkında bir değerlendirme yapabilmesini sağlamaktır. Bu bölüm, süreç boyunca ulaşılan farkındalığın değerlendirilerek hedeflenen kazanıma ulaşıp ulaşılmadığının belirlendiği aşamadır. (Örnek: Müzede bulunan motifleri kullanarak bir tasarım yapılması, yazarın ilgili eserini bugün yazdığının düşünülerek güncelleştirilmesi, müze sergilerinin afiş ve fragmanlarının hazırlanması vb.)

Şekil 1. Müzede edebiyat öğretimi uygulaması örneği (Yazar ve Şair Evi Müzesi)

Tablo 2.
Müzede edebiyat uygulamalarına ilişkin örnek ders planı

Müze Adı: Evi Müzesi	Tarih: 02.03.2019
Yöntem- Teknik: Yaratıcı drama	Süre: 6 saat
Araç- Gereç: Kişi sayısı kadar kalem, kâğıt	Katılımcı: Türk Dili ve Ed. Eğt. ABD 16 Kişi
Kazanımlar	Gerçekleştirilen Etkinlikler
Ankara'da yaşamış yazar ve şairleri araştırır.	Müze öncesi (Isınma/Hazırlık) - "Sizce bu müzede bizi neler bekliyor?" bir dörtlükle anlatalım. (Müzenin önünde) - Sizce bu müzede kaç yazar ve şaire yer verilmiştir? Adlarını yazar mısınız? (Araştır ve sonuçları karşılaştır)
Yazar ve şairlerin Ankara'da kalma nedenlerini sözlü/yazılı olarak açıklar.	Müze süreci (Canlandırma) -Müzede anlatılan yazar ve şair sayısını belirleyelim. Kimleri tanıyoruz? Tanımadığınız bir şairi öğrenerek gruba onun dilinden kendini anlatın.
Yazar ve şairlerin Ankara hakkında yazdıklarını sözlü/yazılı olarak sunar.	-Bir yazar-şair seçerek Ankara'da bulunma nedenini araştırın, grupta bu olayı canlandırın ve diğer grup tahmin etsin.
Hayali bir müze tasarlar.	-Bu müzede yer alan bir yazar/şairsiniz, kendinize bir mısra bularak o şairin Ankara'sını betimleyin. Diğerleri sizin kim olduğunuzu tahmin etsin.
Edebiyat eğitimi ve müze arasında ilgi kurar.	

-Biraz önceki şairsiniz ve bu müzenin açılışına katıldınız, tüm yazar şairler bu müzede. Onlarla neler konuşursunuz?
-Grubunuzla müze içerisinde bir yer belirleyin ve kendi müzenizi oluşturun. Bu müzede kimlerin hangi eşyaları var ve ne tür etkinlikler yapılıyor? Bir rehber olarak bize müzenizi gezdirin.

Müze sonrası (Değerlendirme)

-Edebiyat eğitimcilerine ve öğrencilere müzenizi anlatan bir kamu spotu hazırlayın.

-Müzede anlatılan bir yazar/şairi sorduğunuz bir bilmece oluşturarak onu grup arkadaşlarınıza sorun.

Verilerin Çözümlemesi

Katılımcı yanıtlarından elde edilen veriler içerik çözümlemesi tekniğiyle çözümlenmiş; elde edilen temalar ve kategoriler, şekil ve tablolarla desteklenerek sunulmuştur. Ayrıca nitel araştırmanın bir gereği olarak temaları ve kategorileri destekleyen katılımcı görüşlerine yer verilmiştir. İçerik analizi, bir konu ile ilgili verinin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla içeriği yansıtan kelime veya kelime gruplarının kategorilere ayrılması ve araştırmacılar tarafından önceden belirlenen kurallar dahilinde kodlar oluşturularak aktarılması, içeriğin sistematik olarak özetlenmesidir (Büyüköztürk vd., 2008). Bu analiz kapsamında, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenir ve yorumlanır çünkü içerik analizinde amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve neden sonuç ilişkilerine ulaşmaktır (Yıldırım vd., 2013).

Katılımcı görüşlerine ilişkin veriler dosyalar hâlinde düzenlenmiş, her katılımcıya bir numara verilerek (K1) veriler kodlanmış ve analiz edilebilir hâle getirilerek öncelikle araştırmayı yürüten araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunup incelenmiştir. Araştırmanın amacı ve bu amaca ilişkin alt problemler ile görüşme soruları doğrultusunda anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Analiz sonucunda oluşan kodlar anlamlı gruplar oluşturacak şekilde bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuş ve son aşamada temalara ulaşılmıştır. Düzenlenen bulgular, temalar arasındaki anlamlı ilişkileri ve bazı nedensel sonuçları açıklamak nedeniyle gerekli yerlerde araştırma bulgularının iç güvenilirliğini arttırmak amacıyla katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Doğrudan alıntılarının sonuna, hangi katılımcı tarafından yanıtın verildiğini göstermek amacıyla katılımcı numarası belirtilmiştir (K11= Katılımcı 11).

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu çalışmada iç geçerlik yerine inandırıcılık, dış geçerlik yerine aktarılabirlik, iç güvenilirlik yerine tutarlık ve dış güvenilirlik yerine teyit edilebilirlik kavramları kullanılmıştır.

İnandırıcılık

İnandırıcılığı sağlamak amacıyla öncelikle araştırmacı tarafından hazırlanan görüş formu için uygulama öncesinde iki ölçme-değerlendirme, iki Türk dili ve edebiyatı ve iki drama eğitimcisi olmak üzere toplam on iki uzmandan görüş alınmıştır. Uzman görüşlerinden elde edilen veriler doğrultusunda soruların açıklığı ve uygunluğu yeniden değerlendirilmiş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. İç geçerliği tam olarak sağlayabilmek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme, süreç değerlendirme notları ve süreç ürünleri gibi verilerden yararlanılarak veri çeşitlemesi yapılmıştır.

Aktarılabirlik

Dış geçerliği sağlamak amacıyla araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi, kullanılan yöntemin seçim gerekçesi, çalışmanın uygulama süreci, araştırmacı rolü, kullanılan yöntemin seçim gerekçesi, geçerlik ve güvenilirlik önlemleri, bulguların nasıl düzenlendiğine ilişkin açıklamalar ayrıntılı biçimde yapılmıştır.

Tutarlık ve Teyit Edilebilirlik

Araştırmanın tutarlığının ve teyit edilebilirliğinin sağlanması amacıyla, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, işlenmiş veriler ve yapılan kodlamalar ve bu kodlamalara temel oluşturan çıkarımlara ilişkin alınan notlar saklanmış ve gerektiğinde incelemeye hazır tutulmuştur. Ayrıca yüz yüze yapılan görüşmelerde kayıt cihazı kullanılmış böylece veri kaybı önlenmiştir.

Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim öğretim döneminde toplanması nedeniyle etik kurul belgesi bulunmamaktadır. Katılımcılardan çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarına ilişkin yazılı izinler alınmıştır.

BULGULAR

Müzedede edebiyat eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerinden hareketle ulaşılan bulgular; müzedede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarına katkıları, öğretmen adayında oluşturduğu farkındalıklar ve müzedede edebiyat eğitimine ilişkin eleştiriler başlıkları altında ele alınmıştır.

Şekil 2. Öğretmen adaylarının müzedede edebiyat eğitimine ilişkin görüşlerinden elde edilen tema ve kategoriler

Şekil 2'de görüldüğü üzere müzedede edebiyat eğitimine ilişkin olarak öğretmen adaylarının görüşleri "katkıları",

"oluşturduğu farkındalıklar" ve "eleştiriler" olmak üzere üç tema altında toplanmıştır. Katkı temasının sıklık dağılımları incelendiğinde, görüşlerin "kişisel gelişim" (f=26) ve "mesleki gelişim" (f=26) kategorileri altında toplandığı görülmektedir. "Oluşturduğu farkındalıklar" temasının sıklık değerleri incelendiğinde, görüşlerin "edebiyat" ve "edebiyat eğitimi" olmak üzere iki kategoride odaklandığı belirlenmiştir. "Eleştiri" teması altında belirtilen görüşlere "olumlu" ve "olumsuz" kategorileri altında yer verilmiştir. Müzedede edebiyat eğitimine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri tema, kategori ve kodlara ilişkin sıklık değerleri ilgili bulgu başlıkları altında gösterilmiştir.

Müzedede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarında oluşturduğu farkındalıklara ilişkin bulgular

Müzedede edebiyat eğitimi uygulamaları, öğretmen adaylarında edebiyat eğitimi ve edebiyata ilişkin çeşitli farkındalıklar oluşturmuştur. Öğretmen adaylarında edebiyat eğitimine ilişkin oluşan farkındalıklara ilişkin kodlar ve sıklık değerleri Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Müzedede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarında edebiyat eğitimine dair oluşturduğu farkındalıklar

Müzedede edebiyat eğitiminin ardından öğretmen adaylarının edebiyat eğitimine ilişkin en büyük farkındalığı, müzelerin edebiyat eğitiminde kullanılabilirliği (f=14) yönünde olmuştur. Ardından edebiyat öğretmeni adaylarının her türlü sınıf dışı ortamda edebiyat eğitiminin yapılabilmesine (f=4), farklı yöntemlerle edebiyat eğitimi yapılabilmesine (f=3), öğretimin eğlenceli hale getirilebileceği (f=2) ve liselerde verilen eğitimin edebiyatı yeterince yansıtmadığına (f=1) ilişkin farkındalık geliştirdikleri görülmektedir. Katılımcıların görüşleri şu ifadeleri ile örneklendirilebilir:

K5: Eğitimin yalnızca dört duvar arasında olmadığını öğrenmiş oldum. Edebiyatın hayatın her anında olduğunu ve her yerde öğretilebileceğini anladım.

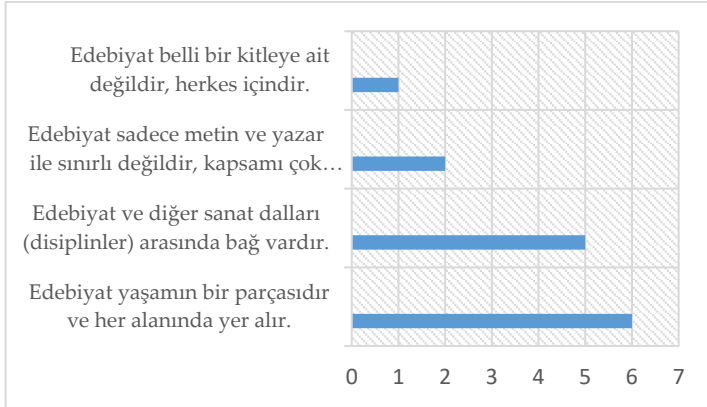
K9: Bir nevi edebiyat laboratuvarlarıydı müzeler. Fenni bilimler nasıl laboratuvarlarda yapılıyorsa edebiyat da bir bilimdir ve hem sınıfın dışında nasıl ders işlenebileceğini hem de müzelerin eğitici yönünü açığa çıkardığımızı düşünüyorum.

K13: Vücut için yemek ne ise ruh için de edebiyat odur. Çalışma sonucu lisede verilen edebiyat dersinin edebiyatı yansıtmayacağını gördüm.

K14: Bu çalışma eğitimin okul dışında da olabileceğini yapılan etkinliklerin öğrencinin ilgisini büyük ölçüde artırabileceğini, edebiyat eğitiminin çok farklı yollarla da verilebileceğini buna çok güzel bir şekilde gösterdi.

K15: Önceden mıy mıy geçilen bir ders saatinde bir ders konusu olarak görünürken artık öğretmen isterse eğer eğlenceli bir hale gelebileceğini anladım.

Öğretmen adaylarında edebiyat eğitimine ilişkin oluşan farkındalıklara ilişkin kodlar ve sıklık değerleri Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Müzede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarının edebiyat algısına dair oluşturduğu farkındalıklar

Gerçekleştirilen çalışma kapsamında altı farklı müzede edebiyatın farklı alanlarına yönelik etkinlikler gerçekleştiren katılımcıların edebiyat kavramına ilişkin algılarında da çeşitli değişiklikler yaşandığı görülmektedir. Katılımcıların edebiyata bakış açısı gelişmiş ve edebiyatın hayatın her alanında yer aldığı ($f=6$), diğer sanat dalları ve disiplinler ile arasında sıkı bir bağ olduğu ($f=5$) ve kapsamının çok geniş olduğu ($f=2$) yönünde farkındalık geliştirdikleri görülmektedir. Katılımcıların bu görüşlerine ilişkin ifadeleri şu şekilde gösterilebilir:

K1: Edebiyat denilince aklıma yazmak, okumak ve şiirler geliyordu. Çalışmadan sonra edebiyatın her yerde olabileceğini daha iyi anladım. Tarih boyunca kültürde, mekânlarda, insanın yaşadığı, söylediği her düşünce edebiyat olabilir.

K6: Edebiyat denilince aklıma anlamlı sözler, kelime oyunları, şiir ya da düzyazı geliyordu. Bu çalışmadan sonra edebiyatın yalnızca bunlar olmadığını öğrendim. Edebiyat bilmece, deyim, kilim, sayfa, dolap, ebru, kalıp da demekmiş.

K7: Edebiyat aslında üst zümre dili değilmiş. Çalışma sayesinde gördüm ki benim annemin de şiiri olabilirmiş. Çünkü bizler bir üst tabaka insanı olmadığımız halde bu çalışmada önemli eserler ortaya koyduk.

K10: Edebiyat deyince aklıma hayat geliyor. Hayatın her parçası geliyor. Müzelerle de birlikte hayatın içinden olduğunu daha çok anladım.

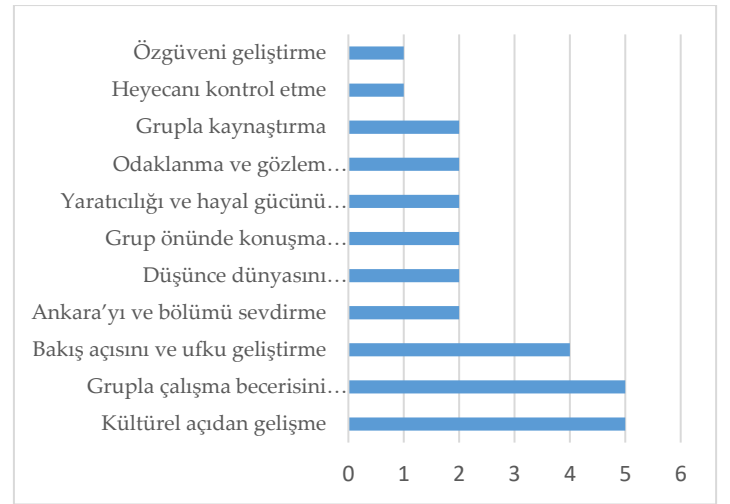
K12: Edebiyat denilince her sanat alanıyla ilişkilendirebileceğimiz ve halk biliminin muhafızı ve müstahdemi olan çok yönlü bir alan aklıma geliyor.

Öğretmen adaylarının görüşleri değerlendirildiğinde, müzede edebiyat eğitiminin onların edebiyat eğitiminin nerede ve nasıl yapılabileceğine ilişkin farkındalıklarını geliştirdiği söylenebilir. Aynı zamanda farklı müzelerde gerçekleştirilen çok

boyutlu çalışmaların öğretmen adaylarının edebiyat kavramına ilişkin algılarını geliştirdiği ve edebiyatın diğer disiplinlerle, yaşamla ve kendisiyle bağlantısını kurarak edebiyata bütüncül bir açıdan bakmalarını sağladığı belirtilebilir.

Müzede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarına katkılarında ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının müzede gerçekleştirilen edebiyat eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri değerlendirilmiş ve uygulamanın öğretmen adaylarının kişisel gelişimlerine katkılarında dair kodlar ve sıklık değerleri Şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Müzede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarının kişisel gelişimlerine katkılarında ilişkin kodlar

Şekil 5 incelendiğinde müzede dil ve edebiyat eğitimi uygulamalarının edebiyat öğretmeni adaylarına hem kişisel hem de mesleki gelişimleri açısından katkıda bulunduğu görülmektedir. Kişisel gelişim açısından vurgulanan katkılar; katılımcıların kültürel açıdan geliştirmesi ($f=5$), grupla çalışma becerisini geliştirmesi ($f=2$), bakış açısını ve ufkunu genişletmesi ($f=2$), düşünce dünyasını geliştirmesi ($f=2$), grup önünde konuşma becerisini geliştirmesi ($f=2$), yaratıcılığını artırma ($f=2$), odaklanma becerisini geliştirmesi, özgüveni geliştirmesi, heyecanı kontrol etme ve bireysel duyarlılık kazandırması olarak belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının kişisel gelişimine yönelik katkılara ilişkin kimi görüşleri şu şekildedir:

K1: Kişisel gelişimime katkı olarak öğrendiğim bilgiler, grupla çalışma becerimi geliştirdim.

K2: Heyecanımı ve çekingenliğimi yendim. Toplum içerisinde nasıl durmam ve konuşmam gerektiğini öğrendim.

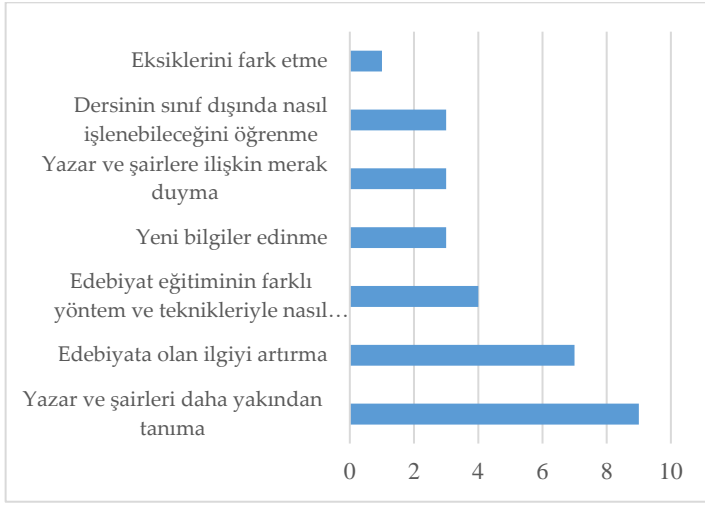
K4: Edebiyat anlamında tanımadığım kişileri, bilmediğim bilgileri öğrendim. Elbette bu bana büyük katkıda bulunup ufkumu genişletti.

K10: Müzelerde ve derslerde öğrendiklerimle kültürümün birazda olsa geliştiğini düşünüyorum.

K11: Ben bunları yapamam dediğim şeyleri yaptığımı gördüm ve özgüvenime yararlı bir etkisi oldu.

K12: Sadece öğrenmekten ziyade yaratıcı ve geniş düşünemememe de etki etti.

Müze edebiyat öğretimi uygulamalarının öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkılarına dair kodlar ve sıklık değerleri Şekil 6'da gösterilmiştir.

Şekil 6. Müze edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkılarına ilişkin kodlar

Mesleki gelişim kategorisi altında, müze gerçekleşen çalışmanın öğretmen adaylarının edebiyat alanına ilişkin ilgilerini artırdığı (f=7), yazar ve şairleri yakından tanımalarına fırsat sunduğu (f=5) ve edebiyat eğitiminin farklı yöntemlerle nasıl verilebileceğine ilişkin bilgi sahibi olmalarını sağladığı (f=4) görülmektedir. Çalışmanın ayrıca katılımcıların yeni bilgiler edinmeleri (f=3), yazar ve şairlere ilişkin meraklarının arması (f=3) ve edebiyat derslerinin sınıf dışı ortamlarda nasıl işlenebileceğini öğretmesi (f=3) yoluyla öğretmen adaylarını mesleki açıdan geliştirdiği görülmektedir. Mesleki gelişime ilişkin katkılara yönelik bazı katılımcı görüşleri şu şekilde gösterilebilir:

K1: Edebi kişiliklerin hayatlarındaki bazı olayları öğrenme fırsatım oldu ayrıca edebiyat eğitiminin farklı şekillerde nasıl verilebileceğini de anlamış oldum.

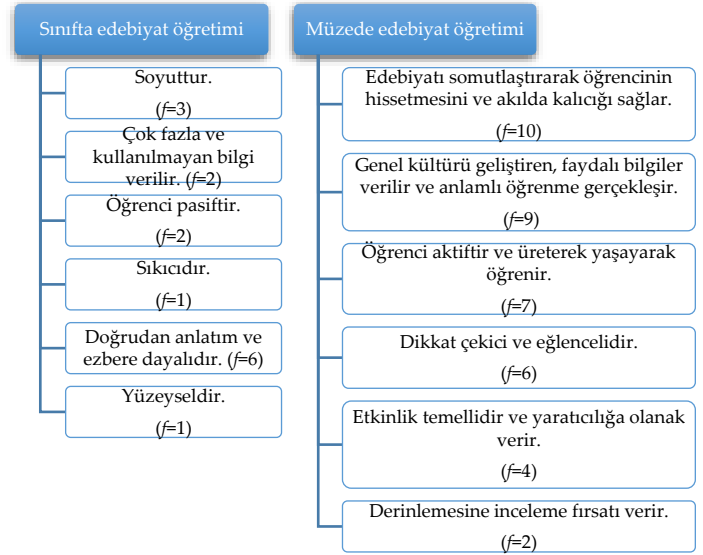
K2: Önceden Ankara ile bağdaşan dört beş sanatçı biliyorken şimdi sayısızca sanatçı biliyorum. Bu sanatçıların hayat hikayelerine dair bilgileri öğrenerek öğrendim. Bir konuyu anlatmak için alışılmışın dışında yöntemler öğrendim ve bu öğrendiğim yöntemlerin meslek hayatıma olumlu yansıtacağını düşünüyorum.

K7: Edebiyata olan ilgimi artırdı. Daha çok okuyorum. Öğretmenimi çok sevmeni sağladı. Toplum içerisinde ifade etme becerimi geliştirdi. İyi ki böyle bir çalışma oldu ve ben içindeydim.

Öğretmen adaylarının müze edebiyat eğitimi sürecini kişisel gelişimleri açısından bir kültürlenme süreci olarak gördükleri v bu sürecin grupla çalışma becerilerini bakış açılarını geliştirdiği söylenebilir. Mesleki gelişimleri açısından ise edebiyata olan ilgileri, bilgi ve bu konudaki meraklarını geliştirmesi ve yazar/şairleri yakından tanıma fırsatı sunarak edebiyat dersinin sınıf dışı ortamlarda nasıl yapılabileceğini öğretmesi gösterilebilir.

Müze ve sınıfta edebiyat öğretiminin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının sınıfta/geleneksel edebiyat öğretimi ve müze edebiyat öğretimi karşılaştırmalarına ilişkin kodların sıklık değerleri Şekil 7'de gösterilmiştir.

Şekil 7. Sınıfta edebiyat öğretimi ve müze edebiyat öğretimi karşılaştırılmasına ilişkin bulgular

Öğretmen adayları şimdiye kadar tecrübe ettikleri geleneksel/sınıfta edebiyat öğretimi ile müze edebiyat eğitimi karşılaştırdıklarında sınıfta edebiyat öğretimi ezbere dayalı doğrudan anlatımın yapıldığı (f=6), çok fazla bilgi verilen (f=2), soyut (f=3), öğrencinin pasif olduğu (f=2), sıkıcı (f=1) ve yüzeysel (f=1) bir öğretim süreci olarak değerlendirmektedirler. Müze gerçekleştirilen edebiyat öğretimi ise edebiyatı somutlaştırarak akılda kalıcılığı sağlayan (f=10), faydalı bilgilerle anlamlı öğrenme gerçekleştiren (f=9), öğrencinin aktif olduğu ve yaşayarak öğrendiği (f=7), dikkat çekici ve eğlenceli (f=6), etkinlik temelli ve yaratıcılığa olanak veren (f=4), derinlemesine inceleme fırsatı sunan (f=2) bir öğretim süreci olarak betimledikleri belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının karşılaştırmaları şu şekilde örneklendirilebilir:

K2: Önceden aldığım tüm derslerde bir şey karşımıza hazır olarak geliyordu. O yüzden biz tam olarak üretmiyor ve hayal gücümüzü kullanamıyorduk. Bu çalışmada ise hem kendimiz ürettik hem de sıradan bir bilgiyi hayal gücümüzle daha dikkat çekici bir hale getirdik.

K3: Farklılık olarak bize öğretmenlerimiz hep anlatırdı. Hep ezbere dayalı yöntem verdiler. Ama biz bu etkinlikleri hissederek yaptık. Benzerlik ise kısmen konular aynı idi.

K4: Derste sürekli pasif durumdaydık. Fakat müze eğitimi süresince aktif olduk. Bu en büyük farktı. Öğrencilerin aktif olması kendimce öğrenmesi demektir. Bu fark gözle görülürdü.

K8: Öğrenciyi harekete geçiren, ona ve düşüncelerine kıymet veren etkinlikler olması sebebiyle diğer derslerimize taban tabana zıt bulunan etkinliklerimiz standartların üzerinde bir özveriye ve öneme sahiptir.

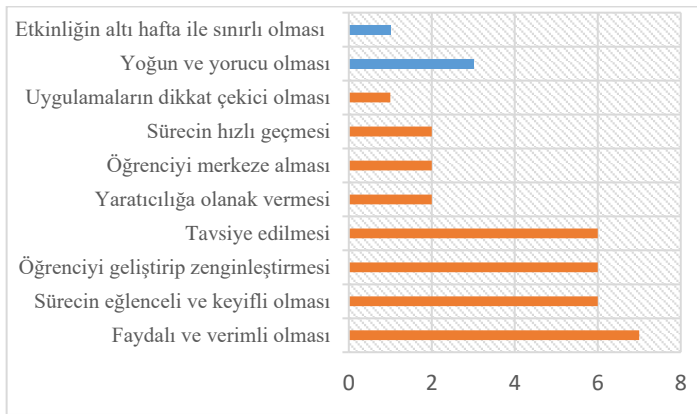
K13: Geçmişteki derslerimin hiçbirine benzemiyor. Bir derslikte kitap ve defterle geçen ders, sadece boş bilgiler katıyor. Etkinlikler ise kültür, sosyolojik artı olarak ise bilgi sunuyor.

K16: Almış olduğumuz derslerde sadece yüzeysel bilgiler öğrenirken (hem çokça bilgi hem de unutulması yüksek) bu çalışmada edebiyata ilişkin bilgileri görenek ve yaşayarak öğrendim. Yaptığımız bu çalışma ve dersler arasında benzerlikler azdır.

Öğretmen adaylarının öğrenim tecrübelerinden hareketle, sınıfta edebiyat öğretimi ile müzede edebiyat öğretimi süreçleri oldukça fazla açıdan zıtlık göstermektedir. Öğretmen adayları tarafından özellikle vurgulanan nokta ise müzede edebiyat öğretiminin süreci somutlaştırması, akılda kalıcılığı artırması, yaşama bağlantılı, faydalı bilgilere etkinlikler aracılığıyla öğrencinin ulaşmasının sağlanması ve tüm bu sürecin eğlenceli bir şekilde gerçekleşmesi olarak belirtilmiştir.

Müzede edebiyat öğretimi uygulamasına yönelik eleştirilere ilişkin bulgular

Öğretmen adaylarının müzede edebiyat eğitimine yönelik eleştirilerine ilişkin kodların sıklık değerleri Şekil 8'de gösterilmiştir.

Şekil 8. Müzede edebiyat eğitimi uygulamasına yönelik eleştirilere ilişkin kodlar

Müzede gerçekleştirilen edebiyat eğitimi uygulamalarına ilişkin eleştiriler olumlu ve olumsuz olmak üzere sınıflandırılmıştır. Olumsuz eleştiriler incelendiğinde, etkinliğin süresinin kısıtlı olması ve devamının olmaması ($f=2$) ve yoğun olması ($f=3$) olarak görüş bildirildiği görülmektedir. Olumlu eleştiriler incelendiğinde katılımcıların bu süreci akılda kalıcı ($f=9$), faydalı ve verimli bir çalışma olarak değerlendirdikleri ($f=7$), eğlenceli olduğunu ($f=6$), öğrenciyi geliştirdiğini ($f=6$), bu eğitimi diğerlerine tavsiye ettikleri ($f=6$), öğrenciyi merkeze aldığını ($f=2$) ve öğrenmeyi kolaylaştırdığını ($f=1$) belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların sürece ilişkin olumsuz eleştirileri ise yoğun ve yorucu bir program olması ($f=3$) ve etkinliğin altı haftayla sınırlı olması ($f=2$) şeklinde belirtilmiştir. Bu görüşlere ilişkin katılımcı ifadeleri şu şekilde örneklendirilebilir:

K4: Yaşayarak öğrenmek ve severek öğrenmek bu oluyor. Belki dinlesem çoğu şeyi bugün unutmamış olacaktım. Fakat etkinlikler sayesinde hepsi dün gibi aklımda.

K6: Çok faydalı ve olumlu bir çalışma olduğunu düşünüyorum. Bizlere birçok yönden faydalı oldu. Yapılan etkinlikler keyifli anlar geçirmemizi sağladı. Tek olumsuz düşüncem etkinlik süresinin 6 hafta ile sınırlı

olmasıydı. Ders dışında bu tarz etkinlikler çerçevesinde ilerlemek daha güzeldi. Bu sebeple etkinlik süresinde bir kısıtlama olmamasını isterdim.

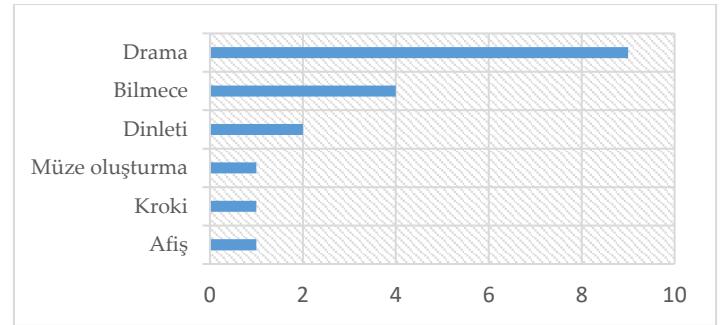
K8: Şu zamana kadar öğrenciyi dört duvarın ve iki kapağın arasında hapseden ve bu hapislik durumundan faydalanamayan eğitim sistemimize karşı yapılan bu çalışma bir devrim niteliğindedir.

K9: Bu çalışmamızın Türkiye genelinde yapılmasını istiyorum. Öğrencilerin hocamızın yaptığı etkinliklerden yapmasını istiyorum. MEB ve YÖK kesinlikle eğitim programlarına almalılar. Görsel, işitsel zekânın duygu ve duyular ile dokunarak birleşmesi eğitimin kalitesini artırdığını, artıracağına inanıyorum.

K11: Gerçekten çok başarılı ve eğlenceliydi. Zaman zaman yorucu olsa da eğlenerek öğrendim. Hem öğrenme sürecim hızlandı hem de öğlendim.

K13: Ama bu çalışma bir ders değil, sanki öğrenmeyi eğlenceye dönüştürdü.

Müzede edebiyat öğretimi uygulamalarına ilişkin genel görüş, faydalı, keyifli, eğlenceli, dikkat çekici, öğrenciyi merkeze alan yaratıcı bir uygulama olduğu yönünde olup uygulamaların yoğun olduğu ve kimi zaman katılımcıları yorduğu söylenebilir. Öğretmen adaylarının uygulama boyunca en beğendikleri ve beğenmedikleri etkinlikler değerlendirilmiş ve bu etkinliklere ilişkin kodlar ve sıklık değerleri Şekil 9'da gösterilmiştir.

Şekil 9. En sevilen etkinliklere ilişkin bulgular

Şekil 9'da göre katılımcılardan dokuzunun çalışma kapsamında beğenmediği etkinlik olmadığını belirttiği görülür. Geri kalan katılımcılardan hiçbiri beğenmediği bir etkinlik adı belirtmemiştir. Katılımcıların en etkilendikleri etkinlikler canlandırma ($f=9$) etkinlikleri olarak belirtilmiştir. Canlandırmanın ardından en sık vurgulanan etkinlik bilmeceler oluşturma ($f=4$), ardından şiir dinletisi yapma ($f=2$), müze oluşturma ($f=1$), afiş hazırlama ($f=1$) ve kroki çizme ($f=1$) olarak belirtilmiştir. Katılımcıların canlandırma etkinliklerini beğenmelerine ilişkin nedenler ise görsel ve işitsel açıdan öğrendiklerini desteklemesi, yaratıcılık ve hayal güçlerini kullanma fırsatı vermesi, dikkat çekici olması, eğlenceli ve öğretici olması, farklı kişiler gibi düşünmelerini sağlayarak yaşanmışlıkları hissettirmesi olarak açıklanmıştır. Bu konuda bazı katılımcı görüşleri şu şekilde gösterilebilir:

K2: Etkinliklerden en beğendiğim müze içerisinde yaptığımız canlandırmalardır. Çünkü yaratıcılığımızı ve hayal gücümüzü daha çok kullanma fırsatı veriyor daha dikkat çekici ve eğlenceli oluyor.

K3: En beğendiğim etkinlikler, şiir dinletisi (insanı rahatlatıyor), müzede bilmeceler ile eşyaları bulmak (daha dikkatli olmamızı sağlıyor), bilmeceler oluşturarak sorular sormak (eğlenceli). Beğenmediğim etkinlik yoktu.

K10: *En çok müzelerde yaptığımız canlandırmalar güzeldi. Çünkü gerçekten birçok şey öğrendik hem de hissetmiş olduk. Kendi müzemizi tanıtmak da çok güzeldi. Çünkü biz yarattık biz tanıttık.*

Genel olarak değerlendirildiğinde, katılımcıların özellikle yaratıcı drama etkinliklerini, ardından bilmece, dinleti ve müze oluşturma gibi etkileşimli etkinlikleri beğendikleri söylenebilir. Katılımcıların dokuzunun beğenmediği etkinlik olmadığını belirtmesi ve hiçbir katılımcının beğenmediği bir etkinlik adı vermemesi etkinliklerin beğenildiğini düşündürmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Müze edebiyat öğretimi uygulamasına ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri farkındalıklar, katkılar ve eleştiriler başlıkları altında toplanmıştır. Farkındalıklar başlığı incelendiğinde, öğretmen adaylarının edebiyat ve edebiyat eğitimine yönelik farkındalıklarının geliştiği görülür. Edebiyat eğitimine ilişkin olarak en sık vurgulanan farkındalık ifadeleri müzelerin edebiyat eğitimi için etkili ortamlar oldukları ve edebiyat öğretiminin her türlü ortamda yapılabileceği yönündedir. İnfomal öğrenme ortamları özellikle de müzeler, bireylerin öğrenmesini destekler, bilginin yapılandırılması ve geliştirilmesine olanak sağlar (Sarac, 2017). Sabalis (2017), öğrencilerin müzede sözlü sunum yapmasını içeren çalışmasında, müzelerin öğrencilerin sınıf materyali ile duyuşsal ve bilişsel katılımından yararlanmasına olanak sağladığını, bu sürecin etkili bir sunum oluşturmak için yazma hakkında öğrenilenlerin yanı sıra izleyici ve sürecin bir parçası olarak da öğrencileri deneyimlerini yansıtmaya teşvik ettiğini belirterek bu çalışmanın öğrencilerin üniversite dışındaki dünyayla etkileşime girmelerini sağlayarak sözlü sunularının gelişimi açısından etkili olduğunu belirtmektedir. Tural ve Kala (2018) müzelerin gezerek, görerek, dokunarak ve hissederek öğretim yapılan mekânlar hâline geldiğini belirtirken Seidel (1999), müzelerde ziyaretçilerin görebildiklerini, dokunabildiklerini, koklayabildiklerini, aletleri inceleyebildiklerini, aygıtları kullanabildiklerini ve müzelerde ziyaretçilerin tarihe araştırmacı bir ruhla yaklaşabildiklerinin vurgulanmaktadır. Öğretmen adayları ile gerçekleştirilen çalışmada adayların bu tür etkinliklerin harcanan zaman ve enerjiye değdiği ve bu tür ortamlarda gerçekleştirilen bu tür etkinliklerin ve kazanılan öğrenme fırsatlarının sınıfın dört duvarı içerisinde ulaşılamayacak kadar değerli olduğunu vurguladıkları görülür (Nagy, 2019). Müzelerin çeşitli metinleri (örneğin etiketler, etkileşimli kiosklar, video monitörler, çalışma galerileri, haritalar, zaman çizelgeleri) sağlamasından dolayı müze duvarlarının Eakle'nin (2005) ifadesiyle "dikey olarak görüntülenen, patlatılmış ders kitaplarının görünümünü" (s.29) almış ve zengin okul dışı okuryazarlık ve öğrenme ortamları sunmaktadır.

Müze aktif öğretim yöntemleri ve etkinlikler aracılığıyla gerçekleştirilen edebiyat öğretimi uygulaması ile öğretmen adaylarının edebiyat öğretiminde farklı yöntem ve tekniklerin kullanılabilceği böylelikle öğrencilerde edebiyata karşı ilgi uyandırılabilceğine dönük farkındalık gelişmiştir. Bu tür çalışma örneklerinin öğretmen adaylarının öğretim tecrübesini artırarak onlara öğretimde çeşitlilik ve alternatifler sağladığı görülmektedir.

Örneğin Hamilton ve Van Duinen'in (2021) hibrit olarak müze ve sınıf dönüşümlü gerçekleştirilen çalışmaların, öğretmen adaylarının öğretim repertuarını artırdığını ve onları didaktik pedagojilerden uzaklaştırarak diyalog ve söylem temelli pedagoji ve uygulamalarına kaydırıldığı görülmektedir. Barry (2012) sanat müzelerinde gerçekleştirilen okuma yazma eğitiminin ardından bu etkinliğin onlara gelecekteki eğitimde kullanmaları için ek kaynaklar sağladığını belirtir. Nagy'nin (2020) çalışmasında gerçekleştirilen etkinliklerde kullanılan multimodal içeriğe yönelik olarak bir öğrencinin belirttiği "çok sayıda metne rağmen, görsel ve işitsel kaynaklar, örneğin ara görüntüler, fotoğraflar ve nesnelere, izleyiciyi sergi ile etkileşime sokar ve temalarla ilgilenir." ifadesinin, müzelerdeki çok boyutlu içeriğin öğrenci ilgisini çekmekteki önemini yansıtarak araştırma sonucunu desteklediği görülmektedir. Hamilton ve Van Duinen (2021) tarafından ergenlerle müzede gerçekleştirilen okuma yazma etkinlikleri sürecinde ergenlerin çeşitli topluluklarla bağlantı kurduğunu, eserler ve sergilerle etkileşime girdiğini ve bunlar hakkında konuştuğu gözlemlenmiştir.

Gerçekleşen eğitimin ardından öğretmen adaylarının edebiyat eğitimine daha eleştirel bir gözle yaklaştığı ve lisede gerçekleştirilen eğitimin edebiyatı yansıtmadığına ilişkin farkındalık geliştirdikleri görülmüştür. Benzer sonuçlara örnek olarak Hamilton ve Van Duinen (2021), müzede çalışmanın öğretmen adaylarının müfredatı disiplinler arasında genişletmek için müzeleri nasıl kullanacaklarını düşüncelerini sağladığını ve geleneksel sınıflarda eğitime devam edenlerin ise geliştirdikleri müze eğitiminden edindiklerini sınıflarına uyarlamaya çalıştıklarını belirtmiştir. Ulaşılan bu bulgular, müzede gerçekleştirilen yenilikçi uygulamaların öğretmen adaylarının sınıfta gerçekleşen geleneksel uygulamalara karşı bakışını değiştirerek/eleştirel bir yaklaşımla değerlendirerek onları daha iyisini düşünmeye doğru sevk etmekte ve öğretim niteliklerini geliştirmeleri yönünde öğretmen adaylarını desteklemektedir.

Öğretmen adaylarının çalışmanın ardından edebiyat kavramına ilişkin olarak da yeni farkındalıklara ulaştıkları söylenebilir. Gerçek nesnelere, gerçek yaşam hikâyelerinden hareketle oluşturulan dramatik durumlar ve farklı sanat alanlarından yararlanılarak gerçekleştirilen uygulama katılımcılarda; edebiyatın yaşamın bir parçası olduğu, yaşamın her alanının edebiyata yansıdığı, edebiyat ve diğer disiplinler arasında bağ olduğu ve edebiyatın kapsamının düşünülenden daha geniş olduğu ve belirli bir kitleye ait olmadığı, herkes için olduğu yönünde farkındalıklar geliştirmiştir. Edebiyat tanımları incelendiğinde; sanatsal üretimin, söz ustalığının, inceliğinin, üslubunun, süslemenin, güzel ifadenin yanında mutlaka toplum, düşünce, yaşantı/hayatın da geldiği görülür yani hayat, edebiyata içkin bir şekilde yerini almaktadır (Alver, 2006). Dilthey'e (1999, s.44) göre "Sanat/edebiyat, yaşamı anlamının organonudur (aracıdır) çünkü o yaşamdan beslenir ve onu ifade ve temsil etmeye çalışır". Edebiyat bunu dil ile gerçekleştirir çünkü dil, edebiyatın temeli ve harcıdır. Edebiyat, kültürün bir özeti ve toplumun temeli olan dili kullandığı için doğrudan toplumla yani hayatla buluşmakta, onun içinden konuşmaktadır. Oysa ders

kitaplarında yazarlar, eserleri, dönemler, türler bağlamında soyut olarak ele alınan edebiyat, öğrenciye yaşamdan kopuk gelmektedir. Randal'ın (1999) da belirttiği gibi "Yaşamakta olan hayat, anlatılmakta olan hayattan ayrılmaz." (s.98). Oturumlarda eserlerinin yanı sıra yaşamları bağlamında da ele alınan yazarlar ile yazarların yaşamlarından eserlerine yansıyanlar çerçevesinde gerçekleşen çalışmalar ile öğretmen adaylarında edebiyatın yaşamın yansımaları olduğu farkındalığı oluşmuştur.

Müzedede gerçekleştirilen uygulamaların öğretmen adaylarının edebiyat algılarını değiştirdiği ve edebiyatın kapsamının düşündüklerinden geniş olduğuna fark ettiklerini göstermektedir. Bu sonucun etkinliklerde müzelerde bulunan nesnelere yanı sıra farklı disiplinlerden materyallere (ebru, resim, müzik, harita, şarkı, heykel, tarih, vb.) yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Ulaşılan sonuca benzer olarak Barry'nin (2012) müzedede gerçekleştirilen okuma yazma dersinin ardından katılımcı öğretmen adaylarından biri de okuryazarlığa karşı bakışının gelişimini ve okuryazarlık tanımlarının genişlediğini belirtir. Bu görüşü araştırmaya katılan bir katılımcının ifadesi şu şekilde destekler: *"Bu dersten önce okuryazarlığı okuma ve yazma olarak düşünürdüm. Bu ders bana matematikte de okuryazarlık olduğunu gösterdi, hayal ettiğim gibi değil. Öğrencilerin matematikte sadece okuyup yazabilmeleri değil, aynı zamanda konuşmaları, dinlemeleri ve anlamaları da gerekir."*

Müzedede çok çeşitli nesnelere ve materyaller aracılığıyla gerçekleştirilen etkileşimli çalışma, öğretmen adaylarında edebiyatın disiplinlerarası yapısı konusunda da farkındalık oluşturmuştur. Bu farkındalığın oluşmasında okuduğu şiirin motiflerini bir halı üzerinde ya da mimari bir yapıda görmek; okuduğu hikâyeyi bir filmde bulmak, masalın resme aktarımını seyretmek, okuduğu kahramanın heykelini görmek gibi etkinlikler etkisi olduğu düşünülmektedir. İngilizce öğretmeni adayları ile çalışan Nagy (2020) de müzelerin disiplinlerarası çalışmalar için çok zengin mekânlar olduğunu ve öğretmen adaylarının her birinin müze sergi temasıyla dil çalışmaları arasında bir bağ kurabildiğini belirtmiştir.

Çalışmanın ardından katılımcılarda edebiyatın belirli bir kitleye ait olduğu inancının değişerek herkes için olduğu farkındalığının geliştiği görülmüştür. Michaud'un da belirttiği gibi (2004), "Edebiyat, hayata dönüktür, hayatın içindeki bireylere/kitleye hitap eden bir yapıya sahiptir, bu nedenle edebiyat kendi içine kapanmamıştır ve sadece yapanlara mahsus değildir." (s.58). Katılımcılarda bu görüşün çalışma kapsamında sıklıkla metin yazmaları (şiir, hikâye, masal, halı motifleri, ekslibris, canlandırma, vb.) ve metin yazabildiklerini görmeleri üzerine meydana geldiği düşünülmektedir. Düzenli olarak metinler yazmaları, katılımcıları pasif alıcı rolünden aktif üreticiye dönüştürerek onlarda edebiyatın bir kitleye ait olmadığı, kendilerinin de yazabileceği farkındalığını oluşturmuştur.

Öğretmen adaylarına müzedede edebiyat eğitiminin kişisel ve mesleki açıdan katkısının bulunduğu belirlenmiştir. Mesleki katkıları incelendiğinde, çalışmada öğretmen adaylarının bilişsel kazanımları üzerine yoğunlaşılsa da katılımcıların yazar ve şairleri daha yakından tanıma fırsatı buldukları görülmüştür.

Ayrıca yapılan çalışmanın öğretmen adaylarının edebiyata olan ilgisini ve merakını artırdığı görülmektedir. Öğrenmenin temelini merak ve ilgi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adaylarında oluşan bu ilginin beslendiği taktirde mesleki açıdan onları geliştirerek niteliklerini artıracaklarını göstermektedir. Bu sonuç ayrıca Bozdoğan'ın (2007) çalışmasında okul dışı öğrenme ortamlarından bilim merkezlerinde yapılan etkinliklerin, öğrencilerin fen bilgisi dersinde akademik olarak başarı sağladığı ve ilgilerini artırdığını ortaya çıkardığı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Hooper-Greenhill'e göre (1999), düşünce ve duyguları bir araya getirerek katılımcılara deneyimler kazandıran müzelerin öğrencilerin öğrenme motivasyonunu arttırdığı görülmektedir. Öğretmen adaylarının müzedeki deneyimlerle gerçekleştirdiği eğitimin ardından da benzer sonuçlara ulaşılmış, öğretmen adaylarının öğrendiklerini öğretmenin gururunu hissederek bilgilerini paylaşmak için motivasyonlarının arttığı, öğrencilerin de konuya olan ilgilerinin arttığı belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının sağladığı bir diğer mesleki katkı ise müzedede edebiyat öğretimi uygulamalarının öğretmen adaylarına farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin nasıl kullanılacağını ve sınıf dışı ortamlarda edebiyat öğretiminin nasıl yapılacağını öğretmesidir. Benzer bir sonuç yine öğretmen adayları ile gerçekleştirilen bir çalışma (Barry, 2012) sonunda adayların çok çeşitli ek kaynaklara sahip olmaları nedeniyle kendilerini bir öğretmen olarak daha hazırlıklı ve daha güvende hissettiklerini belirtmeleri ve müzeleri uygulanabilir öğretim kaynağı olarak görmeleri sonucu ile birbirini destekler niteliktedir. Benzer sonuçlar Hamilton ve Van Duinen'in (2021) öğretmen adaylarının müzedeki gençlerle yaptığı çalışmanın ardından müzedeki çalışmanın öğretmen adaylarının öğretimi geliştirmek ve müfredatı disiplinler arasında genişletmek için alanını nasıl kullanacaklarını düşünmelerini desteklediği sonucuyla benzerlik göstermektedir. Bu etkileşimli süreç, öğretmen adaylarının öğretim repertuarını artırmış ve onları didaktik pedagojilerden diyalog ve söylem temelli pedagoji ve uygulamalarına kaydırmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre müzedede edebiyat eğitiminin öğretmen adaylarına kişisel katkıları incelendiğinde, bu sürecin öğretmen adaylarının genel kültürlerini geliştirdiği belirlenmiştir. Anderson vd. (2002) tarafından yapılan çalışmada da çocukların müze deneyimlerinin kendi kültürleri, yani sahip oldukları gelenekler, inançlar ve değerler ile bağlam ve bağlantılar sağlamalarında önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılarda bu algının oluşmasında, somut olmayan kültürel miras unsurlarını gözlemlemeleri, onlara ilişkin inceleme, araştırma ve canlandırmalar yapmalarının etkisi olduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın ardından öğretmen adayları bakış açılarının ve ufuklarının geliştiğini ve düşünce dünyalarının zenginleştiğini belirtmişlerdir. Barry (2012) öğretmen adaylarının sanat müzelerinde gerçekleştirdikleri çalışmanın ardından gerçekleştirilen etkinliğin onları mevcut öğretim programı parametrelerinin dışında düşünmeye zorladığını iddia ettiklerini ve uygulama için "kutunun dışında düşünmek", "gelenekselin dışında düşünmek" ve "bilim dışı bilim" gibi ifadeler

kullandıklarını belirtmektedir. Oruç ve Altın (2008) da müze eğitiminin bireylerin bakış açısını geliştirdiği, bilişsel ve duyuşsal açıdan onları daha yaratıcı bir alana yönelttiğini belirtmektedir. Mertoğlu vd. (2020), çalışmalarında öğretmenlerin müzeleri öğrenciyi sorgulamaya ve araştırmaya teşvik ederek bilimsel süreç becerilerine etki ettiğini belirtmiştir yani müzelerin müzelerin öğrencilere öğrenme için rehberlik ettiği düşünülebilir. Nagy'nin (2020) çalışmasında öğretmen adayları müzede multimodal içerikli çalışmalarının ardından ulaştıkları en önemli üç kazanımın rehberli gezi ve yazılı anlatımın yanı sıra bakmayı öğrenme olduğunu belirtmişlerdir. Yeşilbursa'nın çalışmasında da (2018) sosyal bilgiler eğitimi öğrencileriyle müzede yapılan çalışmanın katılımcıların bakış açısını geliştirdiği, detaylı inceleme olanağı sağladığı, faydalı olduğu, iş birliğini geliştirdiği, daha fazla bilgi sağladığı ve öğretimi zenginleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Müzede edebiyat öğretimi çalışmalarının grupla çalışma becerisinin geliştirdiğini belirten öğretmen adayları, grupla kaynaştıkların, bölümlerini ve eğitim aldıkları şehri (Ankara) daha çok sevdiklerini belirtmişlerdir. Yapılan çalışmaların katılımcıların grup önünde konuşma becerilerini, yaratıcılıklarını, odaklanma ve gözlem becerilerini, heyecanlarını kontrol etmelerini ve özgüvenlerini geliştirdiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Sözlü sunum becerileri öğretmek amacıyla müzede eğitimi kullanan Sabalis (2017) çalışmasının sonunda öğrencilerin bir müzede konuşma çalışmasını çok beğendiklerini ve bu ortamın sunumlarını olumlu etkilediğini belirtmiştir. Öğrencilerin kamusal ortamda sunum yapmanın özgüvenlerine katkıda bulunduğunu belirtmesi, araştırma ile benzerlik göstermektedir. Ayrıca çalışmada müzede fiziksel nesnenin önünde sunum yapmanın, öğrencilere sunumu geleneksel bir sınıf sunumundan daha "doğal ve daha profesyonel" hissettirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir şekilde Nagy'nin (2019) çalışmasının öğretmen adaylarını birbiriyle konuşmaya ve tartışmaya motive ederek iletişimlerini geliştirdiği görülmüştür.

Sınıfta edebiyat öğretimi ve müzede edebiyat öğretimine ilişkin karşılaştırmalar değerlendirildiğinde, öğretmen adaylarının sınıfta öğretimi ezber dayalı doğrudan aktarım olarak niteledikleri, müzede gerçekleştirilen öğretimi yaratıcılığa dayalı ve etkinlik temelli olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Duyuları temel alan ve yaşantıya dayanan müze öğrenmeleri, gerçek nesnelere dayalı öğrenmelerdir. Hooper-Greenhill'e (1999) göre müzede eğitimi benzersiz kılan, bu tür ortamlarda duyuların kendiliğinden kullanılması ile öğrenmenin doğal bir süreçte ve kendiliğinden gerçekleşmesidir. "Öğrenme, daha az beceri gerektirir, daha eğlenceli ve gerçekten keşfedici olur." (Hooper-Greenhill, 1999, s.127). Araştırma sonucunda sınıfta edebiyat öğretimi sıkıcı iken müzede edebiyat öğretimi dikkat çekici ve eğlenceli olarak betimlenmiş; sınıfta edebiyat öğretimi yüzeysel olduğu ancak müzede edebiyat öğretiminin öğrencilere derinlemesine inceleme fırsatı sunduğu belirtilir. Çünkü uygun bir öğrenme ortamında, öğrencilere soyut bilgiler, sıkıcı ve yanlı olarak iletilmemeli; nesnelere yakından gözlemlenmesine ve onlara dokunulmasına olanak tanıyan, estetik duyarlılığa, eleştirel düşünmeye ve hayal gücüne imkân sağlayan bir yaklaşım temel alınmalıdır (Ambrose vd., 2006;

Hooper-Greenhill, 2007; Karadeniz vd., 2014). Sınıfta edebiyat öğretimi sürecinde öğrenci pasif ancak müzede öğrenci aktiftir, üretir, yaparak ve yaşayarak öğrenir. Bu sonuç fen bilimleri fen bilimleri öğretmenlerinin, öğrencilerin müzelerde yaşayarak, görerek, dokunarak, günlük yaşantıyla ilişki kurma imkânı sağlayarak bilgiyi yapılandırarak kalıcı öğrenmenin sağlandığını ve bu gibi nedenlerle de müzelerin öğrencilerin akademik başarılarına olumlu etkisinin olduğunu düşündükleri araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Saraç, 2017).

Araştırma sonuçlarına göre sınıfta edebiyat öğretimi soyut olarak değerlendirilirken müzede edebiyat öğretimi konusunda en sık vurgulanan noktalar; konuları somutlaştırması, hissettirmesi ve akılda kalıcı olmasıdır. Müzelerin bilgilerin akılda kalıcılığı üzerine olumlu etkisinin olacağına ilişkin görüşler Yeşilbursa (2018), Yener vd. (2018), Ata (2002), Selanik Ay ve Kurtde Fidan'ın (2014) çalışmalarında da belirtilmektedir. Ayrıca Yeşilbursa'nın (2018) çalışmasının sonucunda katılımcılar tarafından yerinde öğrenmenin önemi, eserlerin kokusunu duymak ve dönemi hissetmek, öğrenmenin sadece kitaplarla gerçekleşmeyeceği gibi konulara değinilerek müzede öğrenmenin somutlaştırıcı etkisinin olduğu vurgulanmış, Selanik Ay ve Kurtde Fidan'ın (2014) çalışmasında da müzelerden yararlanmanın bazı kavramların somutlaştırılmasına katkı sağladığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Öğretmen adaylarından hiçbiri süreçte beğenmediği bir etkinlik olduğunu belirtmemiş ve en beğenilen etkinliklerin canlandırma ve bilmece olduğu belirtilmiştir. Bunun en önemli nedeni, canlandırmaların katılımcıyı, canlandırılan yazar/şair ve döneme yaklaştırarak bu karakter gibi hissetmesini sağlaması, edebiyatı somutlaştırmasıdır. Bilmece ise katılımcıların odaklanmasına, odakta kalmasına ve ilgilerinin süreç boyunca devam etmesini sağlaması nedeniyle etkileyici bulunmuştur. Bu sonuç ile benzer bir sonuç, MDGF müze eğitimi projesine katılan gençlerin yüzde yetmiş oranında eğitim sürecinde kullanılan arabul oyunlarını eğlendirici, heyecandırıcı ve bilgi verici bulmaları (Okvuran, 2012) sonucuyla benzerlik göstermektedir. Tüm etkinlikler öğrencinin aktif olması nedeniyle katılımı teşvik etmiş, öğrenciler ayrıntıları birbirlerine göstermiş, fotoğraflar ve notlar almış ve sorular sormuşlardır. Benzer sonuçlar Yeşilbursa'nın (2018) çalışmasında da görülmüş ve çalışma katılımcılarının gerçekleştirilen etkinlikleri; güzel, heyecanlı, sıra dışı, tuhaf, mutlu edici, ilgi ve dikkat çekici ve merak uyandırıcı buldukları belirtilmiştir. Öğretmen adaylarının sürece yönelik belirttiği eğlence ifadesi, müzenin tanımında belirtilen eğlence amacıyla örtüşmektedir (ICOM, 2007). Griffin'in (2004) de belirttiği gibi eğlence ve öğrenme bir arada olabilmekte ve böylelikle farkında olmadan öğrenme gerçekleşmektedir. Benzer diğer araştırma sonuçlarına göre müzede eğitimi yapılan ilkökul 3. sınıf öğrencilerinin yapılan etkinlikler karşısında heyecanlandığı (Güler, 2011); öğrencilerin etkinliklere katılmak istedikleri ve öğrenmenin zevkli olduğunu düşündükleri (Uğur, 2004, akt. Yılmaz vd., 2011) belirlenmiştir. Blunden ve Fitzgerald (2019) müze çalışmalarının hem öğretmen hem de öğrenciler için son derece değerli, eğlenceli ve akılda kalıcı deneyimler olduğunu ancak deneyimlerin hâlâ bir şekilde kara kutu gibi bilinmezliğini

koruduğunu ve müze çalışmalarının gelecekteki araştırmalar için üretken ve değerli bir alan olduğunu vurgular.

Müzedede edebiyat öğretimine yönelik olumlu eleştiriler sürecin akılda kalıcı, faydalı ve verimli, eğlenceli, öğrenciyi geliştiren, tavsiye edilen, öğrenciyi merkeze alan, hızlı geçen ve öğrenmeyi kolaylaştıran bir süreç olduğu yönünde olmuştur. Sürece yönelik olumsuz eleştiriler ise çalışmaların zaman zaman yorucu olması ve altı hafta ile sınırlı olmasıdır. Bu sonuç Barry'nin (2012) gerçekleştirdiği çalışmanın ardından belirtilen katılımcı tepkileri olan "dönemdeki en havalı ders dönemi", "keyifli", "ilham verici", "eğlenceli", "en ilginç projelerden biri", "faydalı", "yeni bir şeyler öğrendim", "benzersiz bir deneyim", "Sınıftaki en unutulmaz zamanlardan biri", "çok bilgilendirici", "faydalı", "faydalı" ve "kesinlikle olumlu" bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Müzedede edebiyat öğretimi çalışması; öğretmen adaylarının müzedede edebiyat öğretimi planları hazırlamaları, müze eğitimlerini okullar için edebiyat öğretimi ders planları oluşturmaları, öğretmen adaylarını öğrencilerin müze sergileriyle nasıl etkileşime girdiğini tecrübe etmeleri ve alternatif yaklaşımlar öğrenmeleri konusunda onları bilgilendirmektedir. Gerçekleşen çalışmanın söz konusu çok yönlü faydalarından hareketle çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

- Türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarıyla müzelerde gerçekleştirilecek müze eğitimi çalışmaları aracılığıyla öğretmen adaylarının müzelerden faydalanmaları ve daha donanımlı hâle gelmeleri sağlanmalıdır.
- Türk dili ve edebiyatı öğretim programında müzelerin kullanımına ilişkin etkinlik önerilerine ve uygulama örneklerine yer verilmelidir.
- Müzelerin eğitimsel amaçlarına işlevsellik kazandırılmasına, dil ve edebiyat eğitiminde etkin olarak kullanılmasına yönelik planlamalar ve okul-üniversite-müze işbirliklerinin yapılmasına ihtiyaç vardır.
- Müzelerin eğitim birimlerinde orta öğretim dil ve edebiyat öğretimine ilişkin etkinlik planları hazırlanmalıdır.
- Müzeler ile edebi mekânlar sadece okuldan dışarı çıkma aracı ve gezi olarak görülmemeli; kültürel miras aktarımında müzelerin katkısı açıklanmalı ve gerçekleştirilecek etkileşimli çalışmalarla müzelerin edebiyat öğretimi sürecinde önemi üzerinde durulmalıdır.
- Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği mezunlarına edebiyat müzelerinde staj yapma olanağı tanınmalıdır.
- Türk dili ve edebiyatı öğretimi sürecinde müzelere yapılacak geziler öğretim yılı öncesinde planlanıp netleştirilerek geleneksel hâle getirilmelidir.
- Türk dili ve edebiyatı öğretimi sürecinde müzedede gerçekleştirilecek öğretim etkinlikleri ünite kazanımları ile ilişkilendirilmelidir.

- Edebî mekâların ve müzelerin öğretim sürecinde kullanımına yönelik çalışmaların sayısı artmalıdır.

Etik Kurul Belgesi: Araştırmanın verileri 2019-2020 eğitim öğretim döneminde toplanması nedeniyle etik kurul belgesi bulunmamaktadır. Katılımcılardan çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarına ilişkin yazılı izinler alınmıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı: Çalışmada yazar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek ve Teşekkür: Çalışmaya konu olan araştırma 2018 yılı Koç Üniversitesi VEKAM Araştırma/Proje Ödülü'ne hak kazanan "Yazınsal Bellek Mekanı Olarak Ankara Edebiyat Müzelerinde Yaratıcı Drama Yoluyla Edebiyat Eğitimi" adlı çalışma kapsamında toplanan verilerden yararlanılarak yapılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alver, K. (2006). Edebiyat ve kimlik. *Bilişim*, 13(2), 32-42.
- Ambrose, T. & Paine, C. (2006). *Museum basics* (2nd Ed.). Routledge.
- Anderson, D. (1994). *The effect of pre-orientating year eight students to the informal learning environment of a science museum on cognitive learning*. [Unpublished Master of Education thesis]. Queensland University of Technology, Brisbane, Australia.
- Anderson, D. & Lucas, K. B. (1997). The effectiveness of orienting students to the physical features of a science museum prior to visitation. *Research in Science Education*, 27(4), 485-495. <https://doi.org/10.1007/BF02461476>
- Anderson, D., Piscitelli, B., Weier, K., Everett, M. & Tayler, C. (2002). Children's museum experiences: Identifying powerful mediators of learning. *Curator: The Museum Journal*, 45 (3), 213-231. <https://doi.org/10.1111/j.2151-6952.2002.tb00057.x>
- Artar, M. (2010). Müzedede öğrenme. Müze eğitimi seminerleri. Bekir Onur (Ed.) *Mardin Müzeleri* içinde (s.43- 55). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay., No:18.
- Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin "müze eğitimine" ilişkin görüşleri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi.
- Bamberger Y & Tal, T. (2007) Learning in a personal-context: Levels of choice in a free-choice learning environment in science and natural history museums. *Science Education*, 91(1), 75-95. <https://doi.org/10.1002/sce.20174>
- Bamberger, Y. & Tal, T. (2008). Multiple outcomes of class visits to natural history museums: The students' view. *Journal of Science Education and Technology*, 17, 274-284. <https://doi.org/10.1007/s10956-008-9097-3>
- Barry, A. L. (2010). Engaging 21st-century learners: A multidisciplinary, multiliteracy art-museum experience. *Studies in Learning, Evaluation, Innovation and Development*, 7(3), 49-64.

- Barry, A. L. (2012). "I was skeptical at first": Content literacy in the art museum. *Journal of Adolescent Adult Literature*, 55, 597-607. <https://doi.org/10.1002/JAAL.00071>
- Bell, D. (2010). Five reasons to take young children to the art gallery and five things to do when you are there. *Australian Art Education*, 33(20), 87-111.
- Blanchot, M. (1989). *The space of literature*. University of Nebraska Press.
- Blunden, J. & Fitzgerald, P. (2019). Beyond the classroom: Museum visits and resources. Helen de Silva Joyce, Susan Feez (Ed.). In *Multimodality across classrooms: Learning about and through Different Modalities*, 194-206, Routledge.
- Bozdoğan, A. E., Okur, A. & Kasap, G. (2015). Planlı bir alan gezisi için örnek uygulama: Bir fabrika gezisi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2).
- Bozdoğan, A. E. (2007). *Bilim ve teknoloji müzelerinin fen öğretimindeki yeri ve önemi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi.
- Burnham, R., & Kai-Kee, E. (2005). The art of teaching in the museum. *The Journal of Aesthetic Education*, 39(1), 65-76.
- Burgul-Adıgüzel, F. (2017). Edebiyat müzeleri ve müzede edebiyat eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 85-104.
- Büyükköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. PegemA Yayıncılık.
- Carole, H. (2007). Understanding the museum experience. Pat Villeneuve (Ed.) In *From periphery to center: Art Museum Education in the Twenty-First Century*, 158-64, National Art Education Association.
- Carr, M., J. Clarkin-Phillips, V. Paki, L. Frean, G. Armstrong, & N. Crowe. (2012). Exploring te Ao Māori: The role of museums. *Early Childhood Folio*, 16(1), 10-14. <https://doi.org/10.18296/ecf.0146>
- Cox-Petersen, A., & Melber, L. M. (1999). Creating a classroom museum. *Science Scope*, 22(6), 38.
- Cox-Petersen, A. M., Marsh, D. D., Kisiel, J. & Melber, L. M. (2003). Investigation of guided school tours, student learning, and science reform recommendations at a museum of natural history. *Journal of Research in Science Teaching*, 40(2), 200-218, <https://doi.org/10.1002/tea.10072>
- DCMS (2010-11) (Department for Culture, Media and Sport) Annual Report and Account. https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a79ba8de4915d07d35b7ac4/Annual_Report_and_Accounts_2010_11.pdf adresinden erişilmiştir.
- Desantis, R. G. L. (2009). Teaching evolution through inquiry-based lessons of uncontroversial science. *The American Biology Teacher*, 71(2), 106-111. <https://doi.org/10.1662/005.071.0211>
- Dewey, J. (1938). *Experience and education*. Collier Macmillan.
- Dewey, J. (1937). Education and social change. *Bulletin of the American Association of University Professors*, 23(6), 472-474.
- DeWitt, J. & Hohenstein, J. (2010). School trips and classroom lessons: An investigation into teacher-student talk in two settings. *Journal of Research Science Teaching*, 47, 454-473. <https://doi.org/10.1002/tea.20346>
- Dilli, R. (2017). Öğretmenlerin müzelerin öğrenme ortamı olarak kullanımına ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 46(214), 303-316.
- Dilthey, W. (1999). *Hermeneutik ve tin bilimleri*. Notos Kitap Yayıncılık.
- Downey, S., Delamatre, J. & Jones, J. (2007). Measuring the impact of museum-school programs: Findings and implications for practice. *Journal of Museum Education*, 32(2), 175-187. <https://doi.org/10.2307/40479586>
- Eakle, A.J. (2005). *Literacy in the art museum: A theatre of values*. Doctoral Thesis. University of Georgia.
- Erol-Şahin, A.N. & Yeşilbursa, C.C. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin alan gezileri ve müze ziyaretlerine ve müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 7(2), 555-577. <https://doi.org/10.17497/tuhed.431328>
- Griffin, J. (2004). Research on students and museums: looking more closely at the students in school groups. *Science Education*, 88(1), 59-70. <https://doi.org/10.1002/sci.20018>
- Güler, A. (2009). *Programlı ve etkili bir müze gezisi için geliştirilen müze eğitim paketinin etkililiğinin ölçülmesi* (Ankara ili ilköğretim I. kademe 3. sınıf sanat etkinlikleri dersi örneği). Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi
- Guthrie, J. T., Wigfield, A., & VonSecker, C. (2000). Effects of integrated instruction on motivation and strategy use in reading. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 331-341. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.92.2.331>
- Hamilton, E. R., & Van Duinen, D. V. (2021). Hybrid spaces: Adolescent literacy and learning in a museum. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 64(5), 511-520. <https://doi.org/10.1002/jaal.1123>
- Harrington, A. (2002) Knowing the social world through literature: Sociological reflections on Robert Musil's *The Man Without Qualities*. *International Journal of Social Research Methodology*, 5(1), 51-59. <https://doi.org/10.1080/13645570110098073>
- Housen, A. C. (2001). Aesthetic thought, critical thinking, and transfer. *Arts and Learning Research Journal*, 18(1), 99-132.
- Henry, C. (2007). Understanding the museum experience. P. Villeneuve (Ed.), In *From periphery to center: Art museum education in the 21st century* (pp. 158-164). National Art Education Association.
- Hooper-Greenhill, E. (1991). *Museum and gallery education*. Leicester University Press.
- ICOM (2007). *Museum definition*. <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden erişilmiştir.
- Jackson, P. (1998). *John Dewey and the lessons of art*. Yale University Press
- Kara, B., Sak, M., Balçın, M. D., & Mertoğlu, H. (2020). Fen bilimleri öğretmenlerinin müze eğitimi hakkındaki görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(108), 318-346. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.44864>
- Karadeniz, C. & Okvuran, A. (2014). A night at the museum: Museum Education with Ankara University Students at Çorum Museum of Archeology. *Elementary Education Online Journal*, 13(3), 865-879.

- Kaschak, J. C. (2014). Museum visits in social studies: The role of a methods course. *Social Studies Research and Practice*, 9(1), 107-118. <https://doi.org/10.1108/SSRP-01-2014-B0005>
- Keith, N. (2010). Getting beyond anaemic love: From the pedagogy of cordial relations to a pedagogy for difference. *Journal of Curriculum Studies*, 42(4), 539-572. <https://doi.org/10.1080/00220270903296518>
- Latham, Kiersten F. (2007). The poetry of the museum: A Holistic model of numinous museum experiences. *Museum Management and Curatorship*, 22(3), 247-263. <https://doi.org/10.1080/09647770701628594>
- Latham, Kiersten F. (2013). Numinous experiences with museum objects. *Visitor Studies*, 16(1), 3-20. <https://doi.org/10.1080/10645578.2013.767728>
- Melber, L. M. & Cox-Petersen A. M. (2005) Teacher professional development and informal learning environments: Investigating partnerships and possibilities, *Journal of Science Teacher Education*, 16(2), 103-120. <https://doi.org/10.1007/s10972-005-2652-3>
- Luke, J. J., Stein, J., Foutz, S. & Adams, M. (2007). Research to practice: Testing a tool for assessing critical thinking in art museum programs. *Journal of Museum Education*, 32(2), 123-135. <https://doi.org/10.1080/10598650.2007.11510564>
- Memişoğlu, H. & Kamçı, S. (2013). Museum of social studies in education student's attitudes and views. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 4(3), 121-138.
- Mertoğlu, H., Balçın, M. D., Sak, M., & Kara, B. (2020). The effect of microteaching practices on preservice teachers' sentiments, attitudes, and concerns. *European Journal of Special Education Research*, 5(4), 1-15. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3703309>
- Michaud, G. J. (2004). *Living wisdom: Understanding wisdom through life story*, Doctoral Thesis, Fielding Graduate Institute.
- Nagy, N. (2020) Addressing controversy: Changing pre-service teachers' gazes through an exhibition visit. *Journal of Museum Education*, 45(3), 273-287. <https://doi.org/10.1080/10598650.2020.1763673>
- Nagy, N. (2019). *Making semantic waves in art exhibition reviews: Explicit disciplinary literacy development in undergraduate students*. Presented paper. School of Technology and Management of IPLeiria, Portugal, European Systemic Functional Linguistics Conference, July 5, 2019.
- OFSTED- Office for Standards in Education. (2006). *Creative partnerships – initiative and impact: The impact of sustained partnerships between schools and creative practitioners as a result of creative partnerships initiatives*. Ofsted.
- Okvuran, A. (2012). Müzede dramanın bir öğretim yöntemi olarak Türkiye'de gelişimi. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 170-180.
- Orion, N. & Hoffstein, A. (1994). Factors that influence learning during a scientific fieldtrip in a natural environment. *Journal of Research in Science Teaching*, 33(10), 1097-1119. <https://doi.org/10.1002/tea.3660311005>
- Randall, W. L. (1999). *Bizi biz yapan hikâyeler*. (Çeviri: Şen Süer Kaya). Ayrıntı Yay.
- Sabalıs, S. (2017). Creating the museum experience using museum education to teach oral presentation skills in the composition classroom. *Pedagogy*, 17(1), 139-147. <https://doi.org/10.1215/15314200-3658462>
- Saban, A., Ersoy, A. F., Özden, M., Bozkurt, M., Ersoy, A., Akar, H. & Yahşi, Z. (2017). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı Yayıncılık.
- Sailors, M. & Hoffman, J.V. (2019). Mentoring in transformative hybrid spaces: Preservice teacher preparation and literacy learning in Moçambique. *Journal of Adolescent & Adult Literacy*, 63(2), 127-133. <https://doi.org/10.1002/jaal.972>
- Saraç, H. (2017). Türkiye'de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Scott, C. A. (2006). Museums: Impact and value. *Cultural Trends*, 15(1), 45-75. <https://doi.org/10.1080/09548960600615947>
- Scott, C. A. (2009). Exploring the evidence base for museum value. *Museum Management and Curatorship*, 24(3), 195-212. <https://doi.org/10.1080/09647770903072823>
- Scott, E. C., McTigue, M. E., Miller, M. D. & Washburn, K. E. (2018). The what, when, and how of preservice teachers and literacy across the disciplines: A systematic literature review of nearly 50 years of research. *Teaching and Teacher Education*, 73, 1-13. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tate.2018.03.010>
- Şahin, A. N. E., & Yeşilbursa, C. C. (2018). Tarih bölümü öğrencilerinin alan gezleri ve müze ziyaretlerine ve müzede yapılan etkinliklere yönelik görüşleri. *Turkish History Education Journal*, 7(2), 555-577. <https://doi.org/10.17497/tuhed.431328>
- Seidel, S. & Kenneth, H. (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik*. (çev.: Bahri Ata, yay. haz. Bekir Onur), Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Selanik-Ay, T., & Kurtdede-Fidan, N. (2014). Teacher candidates' views about using museums in social studies education. *Electronic Journal of Social Sciences*, 13(48), 69-89. <http://dx.doi.org/10.7575/aic.jels.v.9n.1p.33>
- Shelley, P. B. (1994). *The selected poetry & prose of Shelley*. Wordsworth Editions.
- Terenni, L. (2015). Young children's learning in art museums: a review of New Zealand and international literature. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(5), 720-742. <http://dx.doi.org/10.1080/1350293X.2015.1104049>
- Thomas, N. (2010). The museum as method. *Museum Anthropology*, 33(1), 6-10.
- Tural, A. & Kala, F. N. (2018). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 108 – 121.
- Uğur, N. (2004). ODTÜ Geliştirme Vakfı Ankara okulları müze eğitimi uygulamaları. Eğitimde iyi örnekler konferansı, www.erg.sabanciuniv.edu/iok2004/html adresinden erişilmiştir.
- Yener, D., Aksüt, P., Kiras, B. & Yener, Y. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilim gezisi ve fen-teknoloji-toplum-

- çevre konusundaki görüşleri: "Müzedede Bilim" örneği. *Başkent University Journal of Education*, 5(2), 212-224.
- Yeşilbursa, C. C. (2011) *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yoon, S. A., Elinich, K., Wang, J., Steinmeier, C. & Tucker, S. (2012). Using augmented reality and knowledge-building scaffolds to improve learning in a science museum. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning*, 7(4), 519-541. <https://doi.org/10.1007/s11412-012-9156-x>